

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výstup ze strukturovaných rozhovorů s řediteli škol 2020/2021

MAP Karlovarsko II

Zpracovatel: MAS Sokolovsko o.p.s.

Adresa: Nám. Míru 230
356 01 Březová

IČO: 27962008

WWW: mas-sokolovsko.eu

Dokument byl vytvořen v rámci projektu MAP Karlovarsko II (reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008557). Strukturované rozhovory s řediteli¹ škol probíhaly od listopadu 2020 do června 2021. Dokument byl dokončen v srpnu 2021.

Nositel projektu: MAS Sokolovsko o.p.s.

Zpracovatelský tým:

Ing. Markéta Hendrichová (hlavní manažer projektu, odborný řešitel)

Ing. Miroslav Makovička (odborný řešitel)

Mgr. Martina Turková (věcný manažer)

Mgr. Romana Potěšilová Vlková (věcný manažer)

Bc. David Šebesta (věcný manažer)

¹ Pod pojmem „ředitel“ se v celém dokumentu rozumí „ředitelka“ či „ředitel“.

Obsah

1	Úvod	3
2	Vyhodnocení popisů potřeb škol.....	5
2.1	Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka	5
2.2	Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka	10
2.3	Další potřeby rozvoje školy.....	16
2.4	Vyhodnocení realizace investičních záměrů ve Strategickém rámci MAP	18
2.5	Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech (reflexe doby výuky na dálku).....	20
2.6	Základní umělecké školy.....	24
3	Specifické otázky MAP Karlovarsko II.....	26
3.1	Základní školy a výuka na dálku	26
3.2	Kapacity škol.....	33
3.3	Strategické plány rozvoje škol	35
3.4	Bezbariérovost školních budov	36
3.5	Žáci-cizinci a děti-cizinci na školách.....	37
3.6	Střední článek podpory regionálního školství	37
3.7	Náborový příspěvek pro příchod nových pedagogů do Karlovarského kraje	40
4	Další využití zjištěných údajů.....	43

1 Úvod

Projekt MAP Karlovarsko II (MAP KV II) je realizován na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Karlovy Vary, přičemž k projektu jsou navíc ze správního obvodu obce s rozšířenou působností Mariánské Lázně přiřčeny školy zřizované městem Teplá. MAP Karlovarsko II navazuje na předchozí projekt s názvem MAP ORP Karlovy Vary. MAP je zkratka slov místní akční plán rozvoje vzdělávání, podobné projekty místního akčního plánování probíhají na téměř všech územích správních obvodů obcí s rozšířenou působností České republiky.

Cílem projektu je zlepšení kvality vzdělávání pomocí podpory spolupráce aktérů působících ve výchově a vzdělávání dětí a žáků na Karlovarsku. Součástí projektu jsou mimo jiné platformy spolupráce Řídící výbor a pracovní skupiny. V MAP Karlovarsko II působí pět pracovních skupin, které se zaměřují na tyto oblasti:

- čtenářská gramotnost, pregramotnosti, vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem (žáků-cizinců),
- matematická gramotnost, polytechnika, podnikavost,
- rovné příležitosti,
- financování,
- výuka angličtiny a jazykové kompetence.

Dále v MAP Karlovarsko II organizujeme pro učitele, ředitele škol a další zájemce vzdělávací aktivity, které mohou být jednorázové či dlouhodobé nebo opakující se.

Součástí projektu MAP Karlovarsko II je také získávání analytických údajů o školách. Od září 2018 do dubna 2019 probíhalo první kolo sběru údajů a strukturované rozhovory s řediteli všech škol z Karlovarska, které jsou zapojeny do projektu. Metoda strukturovaných rozhovorů byla zvolena, aby ředitelé škol mohli statistické údaje komentovat a bylo také co nejvíce eliminováno riziko zkreslení dané nepochopením některé ze zjišťovaných položek.

Dokument s výstupy z prvního kola strukturovaných rozhovorů je zveřejněn na webu projektu: <http://mas-sokolovsko.eu/wp-content/uploads/2020/05/MAP-KV-II-vystupy-ze-strukturovanych-rozhovoru.pdf>

Druhé kolo strukturovaných rozhovorů bylo realizováno od listopadu 2020 do června 2021. Otázky, které se týkaly čtenářské gramotnosti a matematické gramotnosti, zůstaly stejné jako v minulém dotazování, ředitelé mohli komentovat dosažený pokrok školy. V oblasti rozvoje potenciálu žáka v dalších oblastech jsme se tentokrát zaměřili na aktuální téma výuky na dálku, online výuky či distanční výuky². V oblasti dalších potřeb rozvoje škol byly diskutovány investice do budov a vybavení škol. Tato čtyři povinná témata dle Postupů MAP II jsme doplnili o další specifické dotazy. Ty se týkaly konkrétního fungování škol v době výuky na dálku, reflexe doby výuky na dálku, názorů ředitelů škol na obě témata Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (střední článek podpory regionálního školství a náborový příspěvek na podporu příchodu nových pedagogů do Karlovarského kraje). Rovněž jsme se v rozhovorech vrátili k tématům strategického rozvojového dokumentu školy,

² V textu budeme hovořit o „výuce na dálku“ a „distanční výuce“, ačkoliv pro tuto specifickou formu fungování škol v souvislosti s opatřeními proti covid jsou používány různé názvy, které nejsou vždy přesné. Pod pojmy „výuka na dálku“ i „distanční výuka“ myslíme to stejné, tedy fungování škol v režimu bez přítomnosti žáka přímo ve škole.

bezbariérovosti školy a vzdělávání cizinců, u těchto témat mohli ředitelé škol také komentovat pokrok školy oproti minulému kolu dotazování.

Údaje, které byly zjišťovány, vycházely z následujícího dokumentu závazného pro realizaci místních akčních plánů, a to Postupy MAP II (verze 3).³

Strukturované rozhovory s řediteli škol byly členěny do dvou základních oblastí, které odpovídají také kapitolám tohoto dokumentu:

- 1) Popis potřeb škol (obsah a rozsah vychází z povinnosti v dokumentu Postupy MAP KV II): zde byly zjišťovány komentáře ředitelů škol ke čtenářské gramotnosti, matematické gramotnosti, rozvoji potenciálu každého žáka v dalších oblastech a dalším potřebám rozvoje školy. V každé části byly pomocné otázky:
 - a. Co na škole proběhlo dobře?
 - b. V čem byla škola úspěšná?
 - c. V čem by se škola mohla zlepšit?
 - d. V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?
- 2) Specifické otázky v rámci MAP Karlovarsko II.

V některých případech nebyly zodpovězeny všechny podotázky, případně jsou údaje pro daný typ školy nerelevantní či data nejsou aktuálně k dispozici. U popisů potřeb škol někteří ředitelé neuváděli odpovědi na všechny pomocné otázky, protože na ně neměli odpověď, příp. je v daný okamžik žádná relevantní odpověď nenapadla (častá byla tato situace zejména u podotázky „V čem byla škola úspěšná?“).

Strukturované rozhovory probíhaly v období od listopadu 2020 do června 2021. Celkem bylo dotazováno 55 škol různých typů na Karlovarsku, z toho:

- 21 základních škol,
- 16 mateřských škol,
- 13 sloučených základních a mateřských škol,
- 7 základních uměleckých škol (z toho ve dvou případech se jedná o sloučené základní a základní umělecké školy, tj. tyto dvě školy jsou uvedeny v tomto přehledu pod ZŠ i pod ZUŠ).

Respondenty byli převážně ředitelé škol. V ojedinělých případech probíhal strukturovaný rozhovor zároveň s ředitelem školy a zástupcem ředitele či zástupcem zřizovatele školy.

Se základními výstupy ze strukturovaných rozhovorů byli seznámeni aktéři na setkání členů pracovních skupin a Řídícího výboru, které proběhlo dne 21. 6. 2021 v Bečovské botanické zahradě. S výstupy ze strukturovaných rozhovorů budou dále pracovat odborní řešitelé projektu, členové pracovních skupin a Řídícího výboru projektu MAP Karlovarsko II a rovněž v navazujícím projektu MAP Karlovarsko III.

³ Statistické údaje dle „Metodiky rovných příležitostí PO 3 OP VVV“ tentokrát nebyly řešeny, protože tato povinnost byla splněna v rámci minulého dotazování.

2 Vyhodnocení popisů potřeb škol

První část strukturovaných rozhovorů se týkala čtenářské gramotnosti, matematické gramotnosti, rozvoje potenciálu každého žáka v jiných oblastech dalších potřeb rozvoje školy. V následujících kapitolách jsou shrnutí za jednotlivé oblasti zvlášť za základní školy a zvlášť za mateřské školy. Poslední podkapitola je věnována základním uměleckým školám. Popisy potřeb školy byly aktuálně ve všech tématech velmi ovlivněny výukou na dálku.

Respondenty strukturovaných rozhovorů byli ředitelé škol. Odpovědi jsou tedy vysloveny optikou vedení školy, mohou odrážet to, jak vedení školy vnímá vzdělávání ve své škole, ale nemusí plně reflektovat průběh vzdělávání v každé jednotlivé třídě.

2.1 Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

ČG: Základní školy – co na škole proběhlo dobře?

Ředitelé základních škol v případě čtenářské gramotnosti na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“ uvedli tyto nejčastější odpovědi:

Čtenářská gramotnost – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na rozvoj čtenářské gramotnosti	15	9
Jsou k dispozici školní či třídní knihovny (vč. vhodného prostředí a nákupu knih ze strany školy)	11	13
Škola spolupracuje s knihovnou	9	6
Na škole fungují čtenářské kluby	8	6
Ve škole je čtenářská gramotnost propojována s dalšími předměty	6	7
V rámci čtenářské gramotnosti se daří rozvíjet práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)	5	2
Škola se zapojuje do různých soutěží a olympiád (vč. i jen školních kol)	4	1
Práce s motivací	x	9
Porozumění textu, práce s kritickým myšlením, informacemi a logickým uvažováním	x	5
Využití ICT i k rozvoji čtenářské gramotnosti	x	3

Oproti minulému dotazování před dvěma lety je nyní větší pestrost odpovědí. Obecně lze říct, že ředitelé škol vnímají čtenářskou gramotnost jako nejdůležitější a základ pro rozvoj ostatních gramotností. Nově se častěji v odpovědích objevuje otázka motivace. Problémy s motivací žáků byly prohloubeny kvůli omezením v souvislosti s opatřením proti covid, obecně je nyní větší problém s motivací žáků. Z odpovědí lze vyčíst větší důraz také na porozumění textu, práci s informacemi a logické uvažování jako součást čtenářské gramotnosti.

Oproti minulému dotazování není často uvedeno zapojování do soutěží, protože tyto činnosti byly rovněž znemožněné kvůli opatřením proti covid.

V jednotlivých případech se v odpovědích objevilo doučování, možnost volitelného předmětu a tím více hodin českého jazyka, rozšíření čtení i do školní družiny, zlepšení motivace učitelů k rozvoji čtenářské gramotnosti, změny systému metodického vedení na škole s pozitivním dopadem na rozvoj čtenářské gramotnosti, spolupráce v rámci centra kolegiální podpory, čtenářské dílny a zvýšená pozornost věnovaná metodice čtení.

Jako zajímavosti lze uvést adventní čtení ve škole, čtení vlastní knihy ve škole na pokračování a následná prezentace a shrnutí obsahu pro ostatní žáky.

ČG: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Ředitelé základních škol v případě čtenářské gramotnosti na otázku „V čem byla škola úspěšná?“ uvedli tyto nejčastější odpovědi:

Čtenářská gramotnost odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Účast v soutěžích (školní, okresní, krajské) a různých celorepublikových projektech	9	9
Ředitel vidí úspěch v tom, že žáky to baví	6	x
Je k dispozici školní či třídní knihovna	5	7
Probíhá spolupráce s knihovnou	4	3
Důraz na porozumění textu a práci s textem	x	4
Důraz na motivaci ohledně čtení	x	3
Úspěšnost v přijímacích zkouškách na SŠ nebo SCIO testech	x	3
Jsou vidět výsledky práce s žáky se SVP v oblasti čtenářské gramotnosti	x	3

V porovnání s minulými rozhovory je větší důraz kladen na motivaci, porozumění textu a úspěšnost v přijímacích zkouškách a testování. Důvodem může být zkušenost s omezeními kvůli covid, kdy ředitelé škol vnímají motivaci žáků jako důležitou zejména pro výuku na dálku. Problematika

motivace byla v minulém dotazování často uváděna mezi oblastmi, ve kterých by se škola mohla zlepšit. Nyní je práce s motivací vnímána jako faktor, ve kterém byla škola úspěšná. Pravděpodobně to souvisí s obavami ohledně dopadů výuky na dálku a jako úspěch lze hodnotit to, že nedošlo k výraznému propadu. Rovněž úspěšnost v přijímacích zkouškách či testování může být vnímána tak, že škola dokázala žáky připravit na přijímací zkoušky i v době výuky na dálku. Zároveň je pro některé ředitele škol pojem „úspěch“ vnímán jako otázka výsledků v testech, soutěžích a podobných měřitelných aktivitách, takže dle toho uvádějí svou odpověď.

V ojedinělých odpovědích se objevovalo například zařazení čtení do online výuky v době vzdělávání na dálku, možnost volitelného předmětu „práce s textem“ na škole, vybudování čtenářských návyků u žáků, spolupráce s dalšími školami, využití ICT k rozvoji čtenářské gramotnosti, vedení čtenářských deníků a zájem žáků o čtenářský klub. Ke čtenářským deníkům je potřeba poznamenat, že jsou vedeny na většině škol, ale jen dva ředitelé uvedli zavedení čtenářských deníků v položce úspěch školy v oblasti čtenářské gramotnosti.

Také bylo zmíněno, že díky reformě financování regionálního školství mohou školy dělit třídy a dělení u některých hodin českého jazyka má pozitivní vliv na čtenářskou gramotnost.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, někteří ředitelé škol neuváděli odpovědi na všechny dílčí otázky a otázka úspěchu školy byla jednou z těch, kde bylo zaznamenáno nejméně odpovědí. Ředitelé neuměli definovat úspěch nebo nedokázali definovat, v čem by škola mohla být úspěšná. Zejména v souvislosti s výukou na dálku bylo pro část ředitelů obtížné odpovědět na tuto otázku, protože některé soutěže a projekty kvůli omezením neprobíhaly a rovněž úroveň čtenářské gramotnosti u žáků byla v tomto období pro některé ředitele škol těžko hodnotitelná.

ČG: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Výrazně nejčastěji uváděná odpověď na dotaz „V čem by se škola mohla zlepšit?“ byla motivovat žáky ke čtení a ke knize. Problematika motivace dětí, žáků a rodičů ke čtení knih je často uváděna také v souvislosti s obsahem knih a změnami ve společnosti. Tzv. klasická literatura není svým obsahem atraktivní pro současné čtenáře, školy a knihovny tak stojí před výzvou najít literaturu uspokojující dnešní žáky.

Čtenářská gramotnost odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Motivovat žáky ke čtení a ke knize	10	9
Zvýšit motivaci učitelů k DVVP ke čtenářské gramotnosti a k vyhledávání novinek a vhodných textů k rozvoji čtenářské gramotnosti	6	X
Zlepšit spolupráci s rodiči k oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti	4	5
Nákup dalších knih a pomůcek	4	1
Zlepšit propojování ČG s dalšími předměty (ČG není jen o předmětu český jazyk)	X	4

Pozitivní je, že ředitelé škol již mezi oblastmi, ve kterých se škola potřebuje ve čtenářské gramotnosti zlepšit neuvádějí zvýšení motivace učitelů k DVPP a vyhledávání novinek. Někteří ředitelé sdělili, že na škole došlo ke zlepšení v tom, co minule vnímali jako téma ke zlepšení, a to vč. zvýšení motivace učitelů.

Nejčastější odpovědí je i nadále potřeba motivovat žáky ke čtení a ke knize, to souvisí se spoluprací s rodiči. Ředitelé jako problematickou vnímají motivaci ke čtení (a obecně ke škole) zejména u sociálně slabých rodin.

Mezi jednotlivými odpověďmi bylo uvedeno například: zlepšit znalost klasických českých pohádek, zlepšit práci s textem a porozuměním textu, získání speciálního pedagoga pro nápravy, vybudování přístavby školy (vč. prostoru pro knihovnu), rozvoj komunikačních dovedností žáků, rozvoj mediálního vzdělávání, pomůcky pro žáky se SVP, potřeba větší spolupráce s místní knihovnou. Jako problematické záležitosti byly zmiňovány problémy se zajištěním suplování za učitele na DVPP a problematická práce s hodně heterogenním kolektivem, což má dopad i na čtenářskou gramotnost.

U jedné školy se rovněž objevila potřeba zavést pravidelně aktivitu „Paměť a efektivní učení“. Aktivitu si škola vyzkoušela v rámci implementace MAP a v dalších letech by ji chtěli financovat ze svých prostředků jako pravidelnou aktivitu pro šesté ročníky na začátku školního roku. Některé jiné školy již tímto způsobem aktivitu „Paměť a efektivní učení“ zařadily do plánu svých pravidelných činností. Přínosem MAPu je, že si školy mohly aktivitu vyzkoušet a aktivita nadále pokračuje financovaná z jiných zdrojů (vlastní prostředky školy, projekt Implementace krajského akčního plánu IKAP).

ČG: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Odpovědi na tuto otázku byly poměrně různorodé, a to v minulém dotazování, i nyní. Před dvěma lety uváděli ředitelé jako nejčastější žádanou pomoc DVPP k rozvoji čtenářské gramotnosti a otázku, jak motivovat učitele a žáky. Také v tomto dotazování je nejčastější potřebou pomoci odpověď na otázku, jak motivovat učitele a žáky. Další odpovědi jsou již velmi různorodé.

Různé odpovědi na otázku, v čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:

- Najít cesty k motivaci učitelů (vč. názorů, že starší pedagogové jsou rezistentní vůči změnám, učitelé nejsou ochotni měnit svůj přístup, neboť v této profesi není konkurence na trhu práce) – nejčastější odpověď.
- Najít cesty k motivaci žáků – druhá nejčastější odpověď.
- Rozvíjet spolupráci s rodiči.
- Změna RVP, v RVP je nyní hodně učiva.
- Stabilní finanční podpora škol v personální oblasti.
- Finanční prostředky pro ohodnocení pedagogů za práci navíc.
- Problémem je změna ve financování podpůrných opatření, která vede k redukci počtu asistentů pedagoga.
- Specifické vzdělávání pro asistenty pedagoga.
- Financování speciálního pedagoga z běžných prostředků školy, nikoliv nárazově ze šablon. Zajištění speciálních pedagogů i do speciálních škol.
- Podpora exkurzí a mimoškolních aktivit, možnost zavedení nepovinného předmětu k rozvoji čtenářské gramotnosti.
- Je potřeba vyhledávat nové zajímavé knihy, ale nabídka knih na trhu je vnější faktor, který škola nemůže ovlivnit.
- Je potřeba, aby byla větší dostupnost logopedické péče.
- DVPP (vč. názoru, že nabídka DVPP na NPI ČR je upadající).

- Činnost pracovní skupiny ČG v MAP je přínosná. Sehnat další odborníky a příklady dobré praxe do činnosti pracovní skupiny ČG v projektu MAP.
- Otázka obecně vhodnosti používaných metod a forem výuky směrem k dopadům na proces učení žáků a opravdový dopad na rozvoj gramotností a kompetencí.
- Zlepšit IT vybavení školy.
- Pořízení dalších interaktivních tabulí.
- Potřeba pořízení dalších pomůcek.
- Společná domluva více malých škol na zajištění jednoho dramatizačního představení společně, pro jednu školu je to drahá záležitost.
- Zajištění aktivity „Paměť a efektivní učení“ (vyzkoušeno v rámci implementace MAP) systematicky pro žáky šestého ročníku ZŠ.

ČG: Mateřské školy – Co na škole proběhlo dobře?

V případě mateřských škol často u tématu čtenářské pregramotnosti zaznívalo, že se jedná o součást školního vzdělávacího programu (ŠVP) a že to MŠ běžně při své činnosti dělají. Podobně jako v rámci minulého dotazování bylo nejčastěji uváděno, že v MŠ pracují s knihou, rozvíjejí slovní zásobu a komunikaci, čtou dětem, spolupracují s knihovnou, nakupují knihy, účastní se DVPP k rozvoji čtenářské pregramotnosti. Pořádání různých besídek a vystoupení bylo omezeno kvůli opatřením proti covid, ale obecně tyto aktivity MŠ zařazují mezi aktivity k rozvoji čtenářské pregramotnosti. Nově přibýlo v této položce používání tabletů, interaktivních tabulí a magic boxu na hry k rozvoji čtenářské pregramotnosti. Při minulém dotazování se potřeba pořízení IT (tablety nebo interaktivní tabule) objevovala v odpovědi na otázku, v čem by se škola mohla zlepšit. Nově v položce „co proběhlo dobře“ byl uveden rozvoj spolupráce s logopedkou dojíždějící přímo do MŠ.

ČG: Mateřské školy – V čem byla škola úspěšná?

V mateřské škole je ještě obtížnější hovořit o úspěchu v rozvoji čtenářské pregramotnosti, než je tomu u základních škol a rozvoje čtenářské gramotnosti. Také zde zůstávají odpovědi podobné jako při minulém dotazování, a to spolupráce s knihovnou, vlastní knihy v MŠ, práce s knihou, vystupování na akcích. Nově pak rozvoj spolupráce s externí logopedkou a bezproblémový přechod dětí do ZŠ.

ČG: Mateřské školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

V následující tabulce jsou uvedeny nejčastější odpovědi od MŠ ke zlepšení v oblasti čtenářské pregramotnosti:

Čtenářská pregramotnost – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
DVPP, doplňovat znalosti pedagogů	5	4
Více zapojit a motivovat rodiče, více dětem číst	4	4
Rozvoj řeči, děti špatně mluví, řeč se zhoršuje, potřeba větší dostupnosti logopedie	4	4
Vybavení: interaktivní tabule či tablet na zed'	3	x
Nákup dalších pomůcek a knih	3	3

Problematika dostupnosti logopedické péče přímo do MŠ, aby rodiče nemuseli s dětmi dojíždět do K. Varů na logopedii, stále trvá. Zejména pro sociálně slabší rodiny z obcí vzdálenějších od K. Varů je problematické dojíždění za logopedií. Jen některé školy mají zajištěny návštěvy logopedky přímo v MŠ.

Pořízení interaktivních tabulí a tabletů již není potřebou ke zlepšení. Školy tuto techniku nakoupily a je to uváděno v položce „co ve škole proběhlo dobře“.

ČG: Mateřské školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Otázka „V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit“ zůstala u čtenářské pregramotnosti často bez konkrétní odpovědi. Pokud ředitelé školy odpověděli, jednalo se o stejné oblasti jako v rámci minulého dotazování. A to: DVPP, další knihy a pomůcky (vč. dalších interaktivních tabulí), rozvoj spolupráce s rodiči, zlepšení dostupnosti logopedické péče. Rovněž zůstává jako problém zejména u malotřídních MŠ dostupnost DVPP z důvodu zajištění suplování.

2.2 Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

Také v případě matematické gramotnosti byly kladeny ředitelům škol stejné otázky jako u čtenářské gramotnosti.

MG: Základní školy – Co ve škole proběhlo dobře?

V případě matematické gramotnosti a otázky „co ve škole proběhlo dobře“ bylo spektrum odpovědí širší než při minulém dotazování.

Matematická gramotnost – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Individuální přístup, názorné metody, praktické využití matematiky	10	7
Škola používá prvky Hejného matematiky	9	8
Učitelé se účastní DVPP k rozvoji matematické gramotnosti	8	4
Účast v matematických soutěžích a olympiádách	5	3
Zařazování úloh na logické uvažování do výuky matematiky	5	1
Vybavení tříd a používání ICT	x	4
Klub zábavné logiky a deskových her v rámci šablon	x	3
Možnost doučování	x	3

V další odpovědích jsme zaznamenali například: zdůraznění významu čtenářské gramotnosti v matematice pro porozumění slovním úlohám, používání robotiky a 3D tisku ve škole, půlení hodin matematiky díky reformě financování regionálního školství, hodina matematiky (nebo finanční gramotnosti) navíc, možnost volitelného předmětu k rozvoji matematické gramotnosti, práce s žáky se SVP v oblasti matematiky, žáci uspěli u přijímacích zkoušek, možnost využít ve škole přípravu na přijímací zkoušky, prolínání matematické gramotnosti do jiných předmětů, zapojení školy do malé technické univerzity z projektu IKAP, škola sehnala kvalifikovaného učitele matematiky.

MG: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Ředitelé základních škol v případě matematické gramotnosti na otázku „V čem byla škola úspěšná?“ uvedli tyto nejčastější odpovědi. V případě matematické gramotnosti podobně jako u čtenářské gramotnosti zůstávala v některých případech otázka bez odpovědi s tím, že nelze definovat úspěch v této oblasti nebo se úspěch nyní obtížně hodnotí z důvodu výuky na dálku.

Matematická gramotnost – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)
Výborné výsledky v soutěžích a olympiádách	4	3
Schopnost pracovat s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci matematické gramotnosti	3	2
Úspěšnost žáků u přijímacích zkoušek na SŠ, nejsou problémy při přechodu žáků ze ZŠ na SŠ z hlediska matematické gramotnosti (příp. přechod z prvního stupně na druhý stupeň ZŠ u škol s pouze prvním stupněm ZŠ)	4	6
Účast v soutěžích	3	3
Pořízení vybavení (tablety, interaktivní tabule)	x	4
Rozvoj IT dovedností	x	4
Škola získala nového pedagoga na matematiku a došlo ke zlepšení výsledků žáků	x	3

Ohledně soutěží zaznívalo, že přerušení soutěží z důvodu opatření proti covid má negativní vliv na motivaci žáků. Díky různým projektům si školy mohly pořídit vybavení a rozvíjejí IT dovednost. Za pozornost stojí také, že tři ředitelé uvedli, že díky novému pedagogovi došlo ke zlepšení výsledků žáků v matematice. Potřeba získat aprobovaného učitele matematiky se v minulém dotazování objevila mezi odpověďmi na otázku „v čem by se škola mohla zlepšit“. Přesto potřeba získat aprobovaného učitele matematiky je i nadále častá mezi školami.

Mezi další odpovědi lze uvést: Škola převádí v matematice teorii do praktických činností, ve škole funguje klub zábavné logiky a deskových her ze šablon, škola pracuje s motivací žáků směrem

k matematice, škola se zapojuje do projektů na finanční gramotnost a polytechniku, na škole je díky šablonám dostatek pomůcek, škola nabízí přípravu na přijímací zkoušky.

MG: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Nejčastější odpovědi a porovnání vývoje mezi dotazováními uvádíme v tabulce.

Matematická gramotnost odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)
Nové metody, formy a přístupy k rozvoji matematické gramotnosti, DVPP	8	5
Více motivovat žáky	4	5
Zlepšit rozvoj matematických představ u žáků	3	4
Chybí aprobovaní učitelé, stávající učitelé stárnou	3	4
Změna myšlení a způsobu práce pedagogů	x	3
Pořízení dalších pomůcek	x	3

Mezi další odpovědi lze uvést: problematika individualizace výuky v početných třídách, sociálně slabé rodiny nevěnující se dětem, potřeba rozvoje práce s žáky se SVP, zapojení prvků Hejného matematiky, obecný pokles matematické gramotnosti, tendence učitelů přizpůsobovat učivo průměrným žákům, využívat vzájemné návštěvy pedagogů v jiné škole.

MG: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Na rozdíl od čtenářské gramotnosti se v případě matematické gramotnosti odpovědi tolik nelišily a bylo je možno kumulovat do následujících nejčastějších odpovědí. Často ovšem zůstala otázka nezodpovězena. Nově byl často uváděný problém heterogenity tříd a tendence učitelů přizpůsobovat učivo průměrným a slabším žákům.

Jako další odpovědi zaznívalo: dát více prostoru v RVP pro finanční gramotnost, změnit systém výuky matematiky a uvažování učitelů o matematice, problém se suplováním při DVPP v malotřídních školách, zajistit stabilitu financování školství, zlepšit IT vybavení a více provozovat vzájemné návštěvy učitelů v jiných školách (nicméně problémem je, že učitelé nejsou ochotni pustit si jiného učitele do své hodiny).

Matematická gramotnost – odpověď na otázku „V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)
DVPP, nové metody a přístupy k rozvoji matematické gramotnosti	9	4
Získat aprobovaného učitele matematiky	8	5
Motivovat žáky a rozvíjet u žáků logické myšlení, aby žáky matematika bavila	5	3
Zvýšit vybavenost a pořídit další pomůcky, vč. dalších interaktivních tabulí	5	3
Problém s výukou matematiky v hodně heterogenních třídách, učitelé mají tendence přizpůsobovat učivo průměrným nebo slabším žákům	x	3

MG: Mateřské školy – Co na škole proběhlo dobře?

V případě mateřských škol často u tématu matematické pregramotnosti bylo řečeno, že se jedná o součást školního vzdělávacího programu (ŠVP) a že to MŠ běžně při své činnosti dělají. Odpovědi byly velmi podobné jako při minulém kole rozhovorů. Nově přibyl využití ICT, je to podobný trend jako u čtenářské gramotnosti (pregramotnosti), kde se nyní také více objevuje ICT.

Matematická pregramotnost – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Využívají her a běžných činností k rozvoji matematické pregramotnosti (např. hra na obchod, v rámci pohádek, v rámci her venku, v rámci pracovních listů)	10	10
Pracují dle RVP a ŠVP: číselná řada, matematické operace, pojmy více a méně, geometrické tvary	10	7
Využívají nabídku DVPP, zapojení do různých programů a projektů	7	5
V MŠ jsou k dispozici pomůcky, existuje pestrá nabídka pomůcek	4	5
Využití ICT (multiboardy, interaktivní tabule, tablety)	x	5

Mezi méně časté odpovědi lze ještě uvést: zapojení do Malé technické univerzity v projektu IKAP a zajištění individuálního přístupu pro předškoláky.

MG: Mateřské školy – V čem byla škola úspěšná?

V mateřské škole je obdobně jako u čtenářské pregramotnosti obtížné hovořit o úspěchu. Odpovědi zůstávají podobné jako u minulého dotazování. I zde se nově objevuje téma využití ICT.

Matematická pregramotnost – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Příprava na školu a přechod dětí do školy je bezproblémový z hlediska matematické gramotnosti	5	6
Škola uvádí jako úspěch zapojení do Malé technické univerzity	2	3
Využití ICT (multiboardy, interaktivní tabule, tablety)	x	3
Děti se přirozeně seznamují s matematickými pojmy, baví je to	x	3

Do Malé technické univerzity je díky projektu IKAP KK (ve spolupráci s MAP KV II ve vytipování a oslovení vhodných MŠ) zapojeno více mateřských škol z území realizace našeho projektu. Nicméně do úspěchu tuto skutečnost uvedly tři MŠ (minule to byly dvě MŠ).

MG: Mateřské školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

V následující tabulce jsou uvedeny nejčastější odpovědi od MŠ ke zlepšení v oblasti matematické pregramotnosti. I zde zůstávají odpovědi podobné jako při minulém dotazování.

Matematická pregramotnost – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Sledovat a využívat nové metody, formy, výukové programy a novinky v oblasti matematické pregramotnosti	5	2
Další pomůcky (k rozvoji logiky, stavebnice, interaktivní pomůcky)	4	3
Více se zaměřit na finanční gramotnost, pochopení u dětí, že nic není zadarmo	3	2
Metodické vedení začínajících učitelů, rezervy jsou u pedagogů, proškolení pedagogů, pořízení odborné literatury pro pedagogy	3	3

Dále zaznívalo, že je např. potřeba zlepšit pravolevou orientaci, zlepšit držení tužky, zlepšit znalost geometrických tvarů u dětí. Dvě MŠ řešily spolupráci se ZŠ. Jedna MŠ uvedla, že by bylo potřeba zlepšit spolupráci se ZŠ, protože na ZŠ používají Hejného metodu výuky matematiky a přechod dětí z MŠ do ZŠ není z tohoto důvodu vždy hladký z hlediska matematické gramotnosti. Také jiná škola by přivítala více návštěv v ZŠ, ovšem obecně z důvodu větší spolupráce mezi ZŠ a MŠ bez ohledu na používané metody výuky. U DVPP je komplikace se zajištěním zástupu za učitelku účastnící se vzdělávání, a to zejména v případě malých MŠ.

MG: Mateřské školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Uvádíme nejčastější odpovědi na otázku pomoci ke zlepšení v případě MŠ a matematické pregramotnosti. Odpovědi jsou opět podobné jako minule, nicméně častěji nyní zůstala tato otázka bez odpovědi.

Matematická pregramotnost – odpověď na otázku „V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
DVPP, vč. specifické podpory pro začínající učitelky v MŠ	7	3
Finance na pomůcky	5	4
Koupit interaktivní tabuli	3	1
Jak učit geometrické tvary	2	x
Zvýšit personální obsazení, aby se mohli více věnovat předškolákům	2	x

Jedna MŠ uvedla, že potřebují pomoci se zlepšením spolupráce se ZŠ, aby spolu tyto školy více komunikovaly a více si předávaly informace.

2.3 Další potřeby rozvoje školy

V případě oblasti otázek na další potřeby rozvoje školy jsme se zaměřili zejména na tvrdé faktory, např. rekonstrukce, vybavení a spolupráci se zřizovatelem v oblasti investic a investičních projektů.

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Ohledně dalších potřeb rozvoje školy jsme dle zacílení zadání obdrželi v případě otázky „Co na škole proběhlo dobře?“ jako nejčastější odpověď probíhající či dokončené rekonstrukce školy, dále pak kladné zhodnocení stávajícího stavu technického stavu a vybavení školy.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Proběhly či probíhají rekonstrukce školy, vč. zateplení	9	15
Technický stav či vybavení školy je dobré	6	2
Škola má podporu od zřizovatele, vč. podpory v souvislosti s dotacemi z IROP na vybavení a rekonstrukce či financování z rozpočtu zřizovatele	6	3
Je připravena projektová dokumentace či studie proveditelnosti na připravovanou rekonstrukci	2	3
Využití prostředků z MŠMT nebo šablon k nákupu ICT	x	3
Vybavené a rekonstruované učebny z IROP	x	9

K využití prostředků MŠMT na nákup ICT je nutno poznamenat, že MŠMT do této podpory nezařadilo školy při zdravotnických zařízeních. Ovšem při pobytu v lázních se žáci připojují na online výuku své kmenové třídy a škola potřebuje pro žáky výpočetní techniku, která byla pořízena z prostředků zřizovatele (Karlovarský kraj).

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Nejčastěji byly uváděny již proběhlé investiční projekty, rekonstrukce školy, spolupráce se zřizovatelem a pořízení ICT. Tato otázka zůstala často bez konkrétní odpovědi.

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Nejčastější odpověď se týká opět rekonstrukcí. Nově se objevuje téma rozšíření prostor školy.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2018/2019)	Počet respondentů uvádějících odpověď (šk. rok 2020/2021)
Jsou potřeba další rekonstrukce (učebny, sportoviště, školní jídelna, hřiště, propojení mezi budovami,...)	12	15
Vybavení školy je zastaralé, zastarávají počítače	3	1
Zajištění kvalifikovaných pedagogů	2	1
Jsou rezervy ve využívání ICT, tj. aby se učitelé nebáli používat ICT metodou pokus - omyl	2	x
Rozšíření prostor školy, vybudování dalších prostor (např. nový pavilón pro specializované učebny, rozšíření ročníků vyučovaných ve škole, relaxační prostor, venkovní učebny, komunitní prostor)	x	6

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Na tuto otázku se sešlo více konkrétních odpovědí:

- Problematická je nutnost předfinancování dotovaných investičních projektů ze strany zřizovatele a nutnost financovat nedotované investiční projekty ze strany zřizovatele. Je to limitováno prostředky, které mají města/obce k dispozici, komunikace se zřizovateli je rovněž mnohdy složitá či města/obce mají jiné priority. Investiční projekty nemůže škola realizovat bez zřizovatele, škola je v této oblasti závislá na politickém rozhodnutí zřizovatele.
- Vítaná by byla pomoc řediteli školy s vyhledáváním různých dotačních titulů.
- Bylo by vhodné, kdyby zřizovatel převzal část administrativy spojené s investičními projekty a správou budov. Ředitel školy je vzděláním pedagog a není odborník na stavby.
- Bylo by vhodné změnit (zjednodušit) systém, není nejvhodnější, aby vše musel objednávat ředitel školy, dříve fungovala materiálová střediska pro školy.
- Zajistit dotační titul na rekonstrukci tělocvičny.
- Nutnost postupné rekonstrukce špatného až havarijního stavu některých budov škol, ale dotace jsou jen na odborné učebny.

Další potřeby rozvoje školy: Mateřské školy – Co na škole proběhlo dobře?

I v případě mateřských škol se nejčastější odpověď týkala rekonstrukcí a vybavení. Například: proběhla rekonstrukce MŠ, zakoupení nových přístrojů do kuchyně, úprava zahrady, výměna oken, nová fasáda, oprava střechy, nový kotel, výborná spolupráce se zřizovatelem, vybavení MŠ pomůckami, pořízení interaktivních tabulí.

Další potřeby rozvoje školy: Mateřské školy – V čem byla škola úspěšná?

Zde jsou odpovědi poměrně různorodé, ředitelé škol často nevěděli, co uvést jako úspěch. Kromě různých rekonstrukcí byla pozitivně hodnocena reforma financování regionálního školství, kdy není potřeba mít 28 dětí ve třídě a žádat o výjimku, aby byl provoz MŠ financovatelný.

Další potřeby rozvoje školy: Mateřské školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Mezi časté potřeby ke zlepšování bylo uváděno vylepšení školní zahrady (herní prvky, altán, zlepšení prostředí), zlepšení zabezpečení MŠ a další rekonstrukce. Dále by vedení škol uvítalo menší administrativní náročnost, například při výběrových řízeních. Je zatěžující, že ředitelé MŠ si musí všechno zajišťovat sami. Malých MŠ se také dotýká zajištění financování provozních zaměstnanců, které malé MŠ nemohou zaplatit na plný úvazek.

Další potřeby rozvoje školy: Mateřské školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Jedná se například o pořízení dalších interaktivních tabulí, obnova ICT, pořízení barevné tiskárny, finance na další rekonstrukce. I v této otázce zaznělo, že vedení MŠ nyní samo zařizuje veškerou agendu, například v minulosti byly přes školské úřady centrálně řešeny mzdy.

2.4 Vyhodnocení realizace investičních záměrů ve Strategickém rámci MAP

V rámci strukturovaných rozhovorů jsme také zjišťovali, zda investiční záměry, které má škola uvedeny v tabulce Strategického rámce MAP, byly realizovány či nikoliv. Zařazení investičního záměru do Strategického rámce bylo nutnou podmínkou (ale nikoliv postačující) pro podporu projektu z **Integrovaného operačního programu (IROP)** a **Programu rozvoje venkova (PRV)**. Projekty podpořené z IROP mohly být zaměřeny pouze na infrastrukturu k rozvoji tzv. klíčových kompetencí, což jsou dle Ministerstva pro místní rozvoj (Řídící orgán IROP) cizí jazyky, technické a řemeslné obory, přírodní vědy, ICT. Dále mohly být podpořeny projekty na zajištění bezbariérovosti školy a v některých konkrétních případech na rozšíření kapacit mateřských škol. Dotační možnosti z PRV byly dostupné pouze pro školy ve venkovských oblastech v územích, kde jsou realizovány strategie komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) prostřednictvím místních akčních skupin (MAS). Projekty z PRV byly obvykle limitovány maximální částkou způsobilých výdajů, která neumožňovala rozsáhlejší investiční akce. **Dotační možnosti tak ne zcela korespondovaly s reálnými potřebami škol.**

Po odstranění duplicit je ve Strategickém rámci MAP Karlovarsko na programové období 2014 – 2020 evidováno celkem 83 projektových záměrů, z nichž většina byla směřována do IROP, do PRV se jednalo jen o 17 záměrů. **Plně zrealizováno bylo 39 záměrů (47 %)**, z toho většina byla financována z IROP, jen 2 projekty z PRV a 8 projektů bylo plánováno do IROP, ale nakonec bylo řešeno z jiných zdrojů (vlastní prostředky školy či zřizovatele, národní dotační titul, vyřešení potřeby jiným způsobem).

Do záměrů, které ještě nebyly zrealizovány, počítáme i projekty v procesu hodnocení žádosti o podporu a v přípravě do některé z posledních výzev tohoto programového období (IROP IPRÚ K. Vary

a PRV). Záměry, které je v plánu ještě realizovat, budou postupně přenášeny na základě souhlasu zřizovatele školy do tabulky Strategického rámce pro programové období 2021 – 2027.

Hlavními důvody, proč některé záměry nebyly realizovány, je zaměření mimo dotační podmínky (např. sport, umělecké vzdělávání), nesoulad s podmínkami IROP (např. u zájmového a neformálního vzdělávání bylo možné pouze přistavovat a rekonstruovat v rámci stávajícího objektu, nikoliv vybudovat novou stavbu pro již existující organizaci) a změna priorit zřizovatele školy (záměr by byl způsobilý k financování z IROP, ale zřizovatel se rozhodl jej nerealizovat).

Záměry v tabulce pro IROP ve Strategickém rámci 2014 - 2020

	Počet projektů	Procento
Realizováno z IROP	26	39 %
Realizováno z jiných zdrojů	8	12 %
Nerealizováno a již není v plánu	11	17 %
Nerealizováno, ještě je v plánu (příp. žádost o podporu je v procesu hodnocení)	21	32 %

Záměry v tabulce pro PRV ve Strategickém rámci 2014 - 2020

	Počet projektů	Procento
Realizováno z PRV	2	12 %
Realizováno z jiných zdrojů	3	18 %
Nerealizováno a již není v plánu	1	6 %
Nerealizováno, ještě je v plánu (příp. žádost o podporu je v procesu hodnocení)	11	64 %

2.5 Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech (reflexe doby výuky na dálku)

Dle dokumentu „Postupy MAP II“, které jsou závazné pro realizaci projektu, se má zjišťovat obecně rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech pomocí stejných podotázek, jako u čtenářské a matematické gramotnosti:

- Co ve škole proběhlo dobře?
- V čem byla škola úspěšná?
- V čem by se škola mohla zlepšit?
- V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

V minulém dotazování ve školním roce 2018/2019 byli v případě rozvoje potenciálu každého žáka v jiných oblastech respondenti (ředitelé škol) vyzváni, aby své odpovědi více zacílili do konkrétní oblasti, která je pro školu typická, aktuálně ji řeší či z jiných důvodů by ji chtěli v této části strukturovaného rozhovoru rozebírat. Následuje tabulka rozložení témat v této části strukturovaných rozhovorů u základních škol. Ve školním roce se tato zhodnocení školy v oblasti rozvoje potenciálu každého žáka týkala oblastí inkluze a vzdělávání žáků se SVP, nadání, polytechniky a robotiky, dílen a pozemků, výuky žáků-cizinců a rozvoje digitálních kompetencí.

V aktuálním dotazování ve školním roce 2020/2021 se realizační tým projektu MAP rozhodl pro sjednocení předmětu dotazování v položce „rozvoj potenciálu žáka v jiných oblastech“ a ve všech rozhovorech jsme se věnovali aktuálnímu tématu, a to **výuce na dálku**.

Výuka na dálku a rozvoj potenciálu každého žáka: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Nejčastější odpovědi jsou uvedeny v tabulce, často se týkají technických nástrojů a použití IT.

Vzdělávání na dálku – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (školní rok 2020/2021)
Použití Google Classroom nebo MS Teams	8
Půjčování techniky žákům domů	5
Všichni (nebo skoro všichni) žáci se zapojili	5
Učitelé se naučili více používat IT	4
Škola nabízela individuální konzultace	4
Škola měla nastavené jednotné prostředí a jednotný systém	4

Obecně lze konstatovat, že došlo na podzim 2020 ke sjednocení používaných nástrojů výuky na dálku. Na jaře 2020 používal každý to, co měl zrovna k dispozici a s čím si poradil, škála používaných online nástrojů tak byla značná. Nikdo také nevěděl, jak dlouho bude zavření škol trvat a na jaře 2020 nebylo zřejmé, že výuka na dálku bude hlavní formou výuky ve školním roce 2020/2021. Na podzim 2020 se školy většinou rozhodly pro jeden ze dvou nejvíce používaných online nástrojů, a to Google

(vč. Google Classroom a Google Meet) nebo MS Teams. Je třeba poznamenat, a zaznívalo to i v některých z rozhovorů, že Google a MS Teams jsou jen technické nástroje, tedy obdoba toho, když v běžné výuce mají žáci sešity, tužky, učebnice a lavice. Jinou otázkou je ale efektivita a vhodnost používaných metod a forem výuky, tedy toho, aby došlo k opravdovému dopadu na vzdělávání žáků. Cílem není použití technických IT nástrojů, to je jen prostředek.

Ohledně půjčování techniky je ovšem limitujícím faktorem pro připojení žáků k online vyučování slabé nebo žádné pokrytí mobilním signálem v některých odlehlých lokalitách.

Mezi další ojedinělé odpovědi patří: škola zajistila online přípravu žáků na přijímací zkoušky na střední školy, zlepšily se vztahy mezi učiteli a vzájemná pomoc, dobře probíhala spolupráce s rodiči, všichni učitelé se zapojili do online výuky, pedagogové museli kvůli výuce na dálku změnit zaběhnuté způsoby uvařování, podařilo se udržet vzájemné kontakty (na dálku) a kladně byly hodnoceny výzvy organizované dohromady pro celou školu.

Výuka na dálku a rozvoj potenciálu každého žáka: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Zde jsou odpovědi velmi různorodé, ovšem nejčastěji uváděli ředitelé, že došlo ke zlepšení úrovně výuky na dálku oproti jaru 2020, všichni (nebo skoro všichni) žáci byli zapojeni do výuky na dálku. Za pozornost stojí skutečnost, že pět ředitelů vidí úspěch školy v tom, že učitelé spolu více spolupracovali a sdíleli si informace mezi sebou. Rovněž zvýšení digitálních kompetencí. To jsou pozitivní dopady anticovid omezení, na kterých se dá stavět do budoucna.

Vzdělávání na dálku – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (školní rok 2020/2021)
Zlepšení úrovně výuky na dálku oproti jaru 2020	7
Všichni (nebo skoro všichni) žáci se zapojili	6
Učitelé si sdíleli informace a spolupracovali mezi sebou	5
Došlo ke zvýšení digitální kompetencí učitelů a žáků	4

Další méně četné odpovědi se týkaly:

- Došlo k zapojení žáků se SVP do výuky na dálku.
- Zlepšily se vzdělávací výsledky žáků oproti jaru 2020.
- Škola pořídila a půjčovala techniku.
- Škola způsobem výuky na dálku nezatěžovala rodiče.
- Škola nabízela doučování a individuální konzultace.
- Škola spolupracovala s NNO na distribuci úkolů sociálně znevýhodněným žákům a zapojení sociálně znevýhodněných žáků do online výuky.
- Škola do budoucna zachová některé vyzkoušené komunikační kanály.
- Úspěšné byly výzvy v rámci celé školy.
- Došlo k prohloubení vztahů mezi učiteli a žáky.

Je nutné poznamenat, že odpovědi na tuto otázku byly volné, ředitelé neměli k dispozici výběr možných odpovědí a bylo čistě na nich, co vyhodnotí jako úspěch školy při výuce na dálku. Kdyby byl k dispozici přednastavený výběr, je pravděpodobné, že by více ředitelů škol zvolilo i odpovědi, které v našem dotazování vyšly jako méně četné. To je dáno metodou dotazování v MAP.

Dále je důležitým faktorem ovlivňujícím odpovědi, že různé typy škol byly zavřené po různě dlouhou dobu. Nejvíce se výuka na dálku týkala plně organizovaných základních škol do 9. ročníku, které vyučovaly na dálku bez osobní přítomnosti žáků ve škole podstatně delší dobu než speciální školy a malotřídní školy.

Výuka na dálku a rozvoj potenciálu každého žáka: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Jako nejčastější identifikovaný problém ke zlepšení bylo slabé nebo žádné internetové připojení v některých lokalitách. Je to vnější faktor, se kterým škola nic neudělá. Na tuto problematiku upozornil realizační tým projektu MAP koordinátora zavádění internetu v projektu BCO Ministerstva průmyslu a obchodu.

Dále se jedná o skutečnost, že žáci nebyli dopředu dostatečně seznámeni ze strany školy s prostředím na online výuku a učili se to tzv. za pochodu. Podobnou záležitostí je, že škola mohla více promyslet změny v systému výuky na dálku.

Vzdělávání na dálku – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	Počet respondentů uvádějících odpověď (školní rok 2020/2021)
Problém s připojením k internetu (slabé nebo žádné připojení v některých lokalitách)	5
Žáci nebyli dopředu seznámeni s MS Teams, dopředu více promyslet systém na škole, změny systému v rámci školy	4
Škola bojuje s motivací žáků při výuce na dálku	3

Další odpovědi se týkaly problémů či potřeb zlepšení v:

- Škola by mohla více zatraktivnit online výuku, připravit pro žáky lepší materiály.
- Vztít výuku na dálku jako příležitost k redukci učiva.
- Vztít výuku na dálku jako příležitost k zachování toho, co se osvědčilo i následně v běžné výuce.
- Ředitel školy by uvítal návrat k běžné výuce.
- Ukazuje se, že nástroje běžné výuky nyní selhávají a je otázkou, zda jsou to dobré nástroje i za normálního stavu.
- Je problém se známkováním, žáci nejsou naučeni pracovat samostatně. Učitelé by se měli naučit hodnotit formativně.
- Je potřeba naučit žáky používat uživatelsky PC.
- Učitelé by se měli ještě více naučit používat nástroje Google.
- Škola mohla více půjčovat techniku nebo nebylo k dispozici dost vhodných technik k půjčování.
- Výuka na dálku má větší negativní dopad na žáky ze sociálně slabého prostředí.

Výuka na dálku a rozvoj potenciálu každého žáka: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Zde se jedná o různé odpovědi:

- V rámci školy si poradí sami, učitelé se naučili sdílet si spolu informace.
- Najít způsob, jak motivovat učitele, aby změnili způsob výuky, nyní v době výuky na dálku se ukazuje, že stávající způsob není efektivní (obecně, nejen v době výuky na dálku).
- Musí se změnit způsob výuky informatiky, je potřeba informatiku integrovat do ostatních předmětů a naučit žáky uživatelsky používat PC.
- Přání, aby už byla běžná výuka.
- Změny shora z MŠMT a Ministerstva zdravotnictví by neměly být tak časté. Ředitelé škol by měli být dopředu informováni o změně, aby se na ni mohli připravit. Ředitelé škol by se neměli dozvídat o změnách z médií.
- Doba je náročná na psychiku, pomohla by psychologická pomoc.
- Je problematické, že si musí školy vyzvedávat testy na covid v K. Varech na NPI a není ze strany kraje zajištěn rozvoz přímo do škol. Problematické je to zejména pro malotřídní školy ve větší vzdálenosti od K. Varů.
- Dochází k ještě většímu rozevírání nůžek mezi žáky.
- Hodilo by se vzdělávání učitelů v IT.
- Je potřeba naučit žáky používat MS Teams.
- Někteří rodiče nechtějí, aby byly jejich děti dlouho připojené na online výuce, ale dnes to jinak nejde, doba je taková, že i děti musí používat IT.

Mateřské školy – výuka na dálku a rozvoj potenciálu dětí.

Výuka na dálku se týkala i mateřských škol, neboť aktuálně je v ČR povinný jeden rok předškolního vzdělávání. Ředitelky mateřských škol v rozhovorech obvykle uváděly, že MŠ připravila materiály, návody a nabídku činností pro rodiče, aby mohli doma pracovat s dětmi. Ve většině případů oceňovali spolupráci s rodiči s tím, že se do plnění úkolů zapojily všechny nebo skoro všechny děti, nejen předškoláci. Předávání materiálů a nabídky činností probíhalo většinou přes webové nebo facebookové stránky školy. Rodiče, kteří neměli možnost si materiály vytisknout, si je mohli vyzvednout v MŠ. K individuální komunikaci s rodiči používaly učitelky MŠ obvykle telefon, WhatsApp a email.

2.6 Základní umělecké školy

Na území realizace projektu se nachází 8 základních uměleckých škol, z toho ve dvou případech se jedná o sloučenou základní a základní uměleckou školu pod jedno RED IZO. V rámci strukturovaných rozhovorů jsme se zaměřili na specifika vzdělávání žáků v základních uměleckých školách, potřeby rozvoje základních uměleckých škol, ale zejména se rozhovory týkaly dopadů omezení proti covid na základní umělecké školy.

Základní umělecké školy jsou lokalizovány v Karlových Varech (dvě samostatné organizace), Nejdku, Toužimi, Nové Roli, Žluticích, Teplé a Bečově nad Teplou. Rozhovory byly vedeny se všemi řediteli kromě ZUŠ Toužim.

Obecně dopad výuky na dálku byl u ZUŠ nejvýraznější u skupinových útvarů (orchestr, taneční soubory), které se někde dokonce i rozpadly a škola je bude muset znovu budovat. Důležitou se ukázala otázka motivace, neboť i když základní umělecké školy jsou školy s RVP a ŠVP a nikoliv „obyčejný“ zájmový kroužek, není vzdělávání v ZUŠ povinné. Ředitelé ZUŠ tedy hovořili o tom, že museli nabídnout rodičům a žákům takovou nabídku, aby si je za školné (i snížené) udrželi.

Spolupráce a podpora ze strany zřizovatele se liší dle lokality. Někde má ZUŠ výborné zázemí a podporu od zřizovatele, v jiných místech se velmi podepsaly dopady omezení proti covid do finanční situace školy, neboť dochází ke krácení provozního příspěvku zřizovatele i ke snížení školného a škola nemá takovou podporu od zřizovatele, jakou by pro svůj provoz potřebovala.

Výuka na dálku a rozvoj potenciálu každého žáka: ZUŠ – Co na škole proběhlo dobře?

Na otázku, co na škole proběhlo dobře ohledně výuky na dálku, ředitelé ZUŠ nejčastěji uváděli, že si učitelé rozšířili znalosti online nástrojů. Výuka v ZUŠ probíhala i v online režimu individuálně jeden na jednoho, takže nebylo nutné v rámci školy jednotit IT nástroj. Šlo spíše o individuální domluvu mezi učitelem a žákem, jaký IT nástroj jim vyhovuje. U hudební nauky se jednalo spíše o zadávání práce či znalostní online kvízy. Ředitelé často říkali, že nechtěli žáky zatěžovat ještě dalším sezením u obrazovky, když online probíhá i běžná výuka v ZŠ.

Výuka na dálku a rozvoj potenciálu každého žáka: ZUŠ – V čem byla škola úspěšná?

V případě dotazu na úspěch školy ředitelé často hovořili o tom, že výuku na dálku ZUŠ zvládla a žáci se ve větší míře (nebo vůbec) neodhlašovali.

Výuka na dálku a rozvoj potenciálu každého žáka: ZUŠ – V čem by se škola mohla zlepšit? V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Vzdělávání IT by mělo zůstat běžnou součástí práce učitelů. Jako problém uváděli ředitelé ZUŠ nalezení online prostředí vhodného pro výuku v hudebních oborech. Dochází ke zkreslování zvuku, ke zpoždění přenosu a „sekání“. Například souhry nejdou na dálku vůbec trénovat. Ředitelé ZUŠ vyjadřovali přání, aby se už výuka vrátila do běžného stavu. Někteří se rovněž pozastavovali nad tím, proč nemohla v ZUŠ probíhat individuální prezenční výuka i v době omezení proti covid, když se jedná o setkání pouze dvou osob.

Výuka na dálku v ZUŠ má největší dopad na malé začínající děti. Dalším dopadem mohou být obavy žáků vystupovat po tak dlouhé době na veřejnosti.

Ředitelé ZUŠ také uváděli jako problém, že v českém vzdělávacím systému se ocitají na vedlejší koleji a není na ně pamatováno v různých pokynech ze strany MŠMT. Konkrétně například ZUŠ neměly ze strany státu přiděleny testy na covid pro žáky, ale dle pravidel žáci museli být otestováni, což nemohla zajistit základní škola v době rotační výuky nebo to byl problém s ohledem na dobu platnosti testu od základní školy a z některých obcí není snadná dostupnost testovacích míst. ZUŠ tedy nakoupily testy na covid z vlastních provozních prostředků. Podobná situace se týkala i ochranných prostředků pro zaměstnance a desinfekce. Dalším komplikujícím faktorem je skutečnost, že vláda ČR komunikovala změny přes média a sociální sítě a až poté obdrželi ředitelé oficiální informaci datovou schránkou. Změny by měly být komunikovány nejprve přes oficiální komunikační kanál školám, a to s dostatečným předstihem, aby se na ně školy mohly připravit.

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – Co na škole proběhlo dobře?

Obvykle bylo zmiňováno vybavení a rekonstrukce, vč. dobré spolupráce se zřizovatelem. Naopak jsou školy, které by potřebovaly rekonstrukce a pořízení nového vybavení, tyto školy se k této otázce spíše nevyjadřovaly. Jako zajímavost lze uvést výuku hry na varhany.

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – V čem byla škola úspěšná?

Ve většině případů nebylo odpovězeno. Jako ojedinělá odpověď se vyskytlo, že škola má dobré zázemí a technické vybavení a ředitel si chválí spolupráci se zřizovatelem.

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – V čem by se škola mohla zlepšit?

Mezi odpověďmi se objevilo:

- Je potřeba pozvednout úroveň výuky nauky v hudebním oboru.
- Více se zúčastňovat soutěží (naopak jiná škola uvedla, že se soutěží moc neúčastní, protože nechtějí podporovat soutěživost).
- Zvýšit kvalitu práce pedagogů ve smyslu rozvoje kreativity.
- Budova školy je ve špatném stavu. Bohužel je to v kompetenci zřizovatele, nikoliv vedení školy.

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Mezi odpověďmi se objevilo:

- Více se účastnit soutěží.
- Podpora v zajištění investic do budov školy.
- Obměnění pedagogického sboru, aby přišli mladší pedagogové, kteří by se zaměřili i na používání nových technologií ve výuce.
- Pochopení rozdílu mezi základním uměleckým vzděláváním a kroužky.

3 Specifické otázky MAP Karlovarsko II

V rámci strukturovaných rozhovorů s řediteli škol byly zařazeny specifické otázky v projektu MAP Karlovarsko II. Ve strukturovaných rozhovorech ve školním roce 2020/2021 jsme se aktuálně zaměřili hlavně na výuku na dálku. V dalších otázkách jsme se vrátili k některým tématům, kterými jsme se zabývali v minulém dotazování ve školním roce 2018/2020, konkrétně se jedná o strategické plánování, kapacity škol, bezbariérovost školy a vzdělávání žáků-cizinců. Jako nové otázky jsme vybrali dvě zajímavá opatření Strategie vzdělávání politiky ČR do roku 2030+, a to střední článek podpory regionálního školství a náborový příspěvek pro příchod nových pedagogů do Karlovarského kraje. Zajímaly nás názory ředitelů škol na tato dvě opatření.

3.1 Základní školy a výuka na dálku

V této části dotazování jsme ředitelům základních škol položili konkrétní otázky k výuce na dálku v jejich škole. Navazovali jsme tak na povinný oddíl dle dokumentu „Postupy MAP II“ týkající se rozvoje potenciálu každého žáka v jiných oblastech, což jsem nyní aktuálně zacílili na výuku na dálku. Navazujeme také na zjišťování stavu výuky na dálku na školách na Karlovarsku v projektu MAP ve školním roce 2019/2020. Je tedy možné sledovat vývoj. Dokumenty týkající se předchozího dotazníkového a telefonického zjišťování průběhu výuky na dálku jsou k dispozici na webu projektu:

<http://mas-sokolovsko.eu/wp-content/uploads/2020/08/MAP-KV-II-Vyhodnoceni-ankety-pro-zaky-a-rodice.pdf>

http://mas-sokolovsko.eu/wp-content/uploads/2020/08/MAP-KV-II_telefonicke-dotazovani-RS-nouzovy-stav_finalni.pdf

http://mas-sokolovsko.eu/wp-content/uploads/2020/05/MAP-KV-II_dotaznik-skoly-nouzovy-stav.pdf

Konkrétní otázky byly:

- Co jste schopni naučit žáky během distanční výuky (nová látka, opakování, v jakých ročnících)? Jste schopni učit dle plánu (rozpisu učiva) pro školní rok 2020/2021?
- Jaké předměty vyučujete při výuce na dálku (např. všechny, bez výchov, jen tzv. hlavní předměty)? Jak probíhá vyučování výchov (tělesná, hudební a výtvarná výchova), používáte například motivační výzvy pro žáky?
- Jak probíhá hodnocení během výuky na dálku (průběžné hodnocení, poskytování průběžné zpětné vazby žákům, hodnocení na konci školního roku)?
- Kolik hodin týdně (denně) jsou žáci v přímém kontaktu s učitelem (videokonference)? Jsou rozdíly v míře kontaktu u jednotlivých učitelů?
- Jakou používáte platformu pro výuku (např. MS Teams, Google Classroom a Google Meet, jiné)? Měli jste (máte) nějaké problémy s bezpečností připojení?
- Kolik žáků se nyní vůbec nebo málo zapojuje do výuky? Jak to řešíte? Hrozí ještě větší rozevírání nůžek mezi různými sociálními skupinami?
- Co přinesl „vstup učitelů do obývacích domácností přes obrazovky“ do vztahů mezi žáky a učiteli?
- Jak vnímáte metodickou a technickou pomoc ze strany MŠMT, zřizovatele, NPI, NNO a dalších subjektů?
- Změnil dle Vašeho názoru zkušenosti z doby vzdělávání na dálku české školství? Jak?

- Uvažujete o nějakých zásadních změnách v rámci Vaší školy do budoucna či jste ji již udělali v reakci na výuku na dálku (např. úprava ŠVP, změny metod a forem výuky, změna školního řádu, změna systému hodnocení)?

Co jste schopni naučit žáky během distanční výuky (nová látka, opakování, v jakých ročnících)? Jste schopni učit dle plánu (rozpisu učiva) pro školní rok 2020/2021?

Naprostá většina ředitelů škol odpověděla, že **ve školením roce 2020/2021 pokračují v probírání nové látky**. Ve školním roce 2019/2020 nebyla pro žáky distanční výuka povinná, v březnu 2020 nikdo nevěděl, jak dlouho budou školy zavřené. Naopak ve školním roce 2020/2021 se stala distanční výuka povinnou a probírání nové látky již nešlo odkládat s tím, že se to někdy dožene. Ředitelé škol dále uváděli, že ve školním roce 2020/2021 učitelé postupně ve výuce dohnali látku, kterou nestihli v předchozím školním roce. Školy, které i v režimu na dálku normálně probírají novou látku, ovšem upřednostňují to, co je **nutnou látkou pro návaznosti a pochopení učiva** nebo došlo k **redukcí vyučovacích hodin věnovaných opakování**. Ředitelé také doplňovali, že učitelé evidují látku, kterou probírají a v prezenční výuce či až následující školní rok se budou věnovat tomu, co nebylo dostatečně probráno nebo kde jsou rezervy. Někteří ředitelé upozorňovali na skutečnost, že žáci mohli **opisovat, spolupracovat spolu či jinak podvádět** u testování vědomostí na dálku. Také zaznělo, že výuka na dálku je méně záživná, **chybí sociální kontakt** a žákům chybí pohyb. Jako problematická témata při výuce na dálku ředitelé zmiňovali pokusy ve fyzice a chemii nebo geometrii v některých ročnících.

Někteří ředitelé škol odpověděli, že v probírané látce jsou mírně ve skluzu. Některá těžší témata si nechají až na prezenční výuku. V některých případech byl skluz dán nutností dohnat neprobranou látku minulého školního roku.

Několik málo škol nestihá ve výuce na dálku probrat látku dle rozpisu učiva a budou muset dohánět. Důvodem je zejména obtížné pojetí výuky v režimu na dálku.

Specifická situace byla u speciálních škol a některých malotřídních škol, které nebyly dlouho zavřené. Zde se mohli v době výuky na dálku spíše zaměřovat na opakování a upevňování učiva.

Jaké předměty vyučujete při výuce na dálku (např. všechny, bez výchov, jen tzv. hlavní předměty)? Jak probíhá vyučování výchov (tělesná, hudební a výtvarná výchova), používáte například motivační výzvy pro žáky?

Přibližně $\frac{3}{4}$ škol učilo **všechny předměty včetně výchov**, nicméně u výchov se jednalo o nabídku **činností, výzvy, inspiraci a soutěže**, nikoliv o klasickou výuku. Přibližně $\frac{1}{4}$ škol výchovy v době výuky na dálku vůbec nevyučovala, případně jen občas zadali motivační výzvu nebo učili formou úkolů jen pracovní výchovu a výtvarnou výchovu.

Zaznívaly i rozpaky nad tím, jak učit výchovy, když některé činnosti v nich provozované (sport a zpěv) byly zakázané. Zajímavý je názor, že u výchov se nyní odkryly neduhy dřívějších let, výchovy se učily postaru, vzdělávání na dálku to nyní jasně ukázalo.

Okrajově bylo uvedeno, že u výchov se učila jen teorie, nebo že výchovy byly zahrnuty do hlavních předmětů.

I u tzv. hlavních předmětů se vyskytly různé přístupy. Jedna škola uvedla, že i z některých naukových předmětů jen zadávali úkoly a neučili je pomocí videokonferencí či kombinace zadání úkolu a videokonference či nějaké konzultace. Naopak jiná škola sdělila, že překlopili rozvrh hodin všech předmětů kromě výchov do online prostředí tak, jak byl prezenční rozvrh. Více k míře kontaktu žáků s učiteli je uvedeno v jedné z dalších otázek.

Jak probíhá hodnocení během výuky na dálku (průběžné hodnocení, poskytování průběžné zpětné vazby žákům, hodnocení na konci školního roku)?

Přibližně polovina škol uvedla, že **hodnotí i v distanční výuce pomocí známkování**. Čistě jen slovní hodnocení v rámci distanční výuky (s tím, že v některých případech dojde ke klasickému hodnocení po návratu žáků do školy) použily čtyři školy. Tři školy používají v distanční výuce spíše formativní hodnocení či některé prvky formativního hodnocení. Někteří ředitelé, jejichž školy používají prvky formativního hodnocení či kombinaci se slovním hodnocením, zdůrazňovali, že nelze začít ze dne na den hodnotit čistě slovně.

Ředitelé pěti škol, které používají známkování i během distanční výuky, zdůrazňovali, že **známky příliš neodpovídají skutečným znalostem žáků**, neboť žákům pomáhají rodiče a žáci spolu spolupracují. Jednomu řediteli školy přijdou názory rodičů, kteří doma sledují online výuku jako laické. Dva ředitelé uvedli, že slovní hodnocení určitě nechtějí používat, protože je moc složité a známkování je povinné.

Ředitelé tří škol velmi kladli důraz na to, že **žáci mají doma rozdílné podmínky**, učitel neví, za jakých podmínek žák doma pracuje, ale přesto se obecně v ČR hodnotí výuka na dálku. Několik ředitelů zdůrazňovalo, že během distanční výuky probíhá kromě hodnocení průběžné poskytování zpětné vazby, známkování kombinují se sebehodnocením či aplikují v době distanční výuky mírnější známkování. Někteří ředitelé (zejména speciálních škol či škol, kde je více žáků se SVP) hovořili o tom, že u nich na škole obecně probíhá hodnocení širším způsobem než jen klasickým známkováním znalostí žáků.

Několik ředitelů kladlo důraz na **průběžnou komunikaci školy s rodiči** (aby si rodiče byli vědomi, že výuka na dálku je pro žáky povinná, aby měli rodiče přehled o vzdělávání a byli průběžně informováni). Rovněž zdůrazňovali, že je důležité, aby škola dopředu nastavila předvídatelný systém a pravidla, podle kterých budou žáci v rámci výuky na dálku hodnoceni.

Kolik hodin týdně (denně) jsou žáci v přímém kontaktu s učitelem (videokonference)? Jsou rozdíly v míře kontaktu u jednotlivých učitelů?

Většina základních škol provozovala **přímou online výuku (videokonference) žáků s učiteli přibližně 3 až 4 hodiny denně**. Odlišnosti byly mezi prvním a druhým stupněm, kdy žáci prvního stupně měli online hodin méně (někdy i jen jednu nebo dvě hodiny denně) a na druhém stupni to bylo někdy až 5 hodin online denně. Zbytek času, který měli žáci věnovat škole, byl naplněn samostatným vypracováváním úkolů. Některé školy uváděly, že měly tak polovinu času výuky pomocí videokonferencí a polovinu času na samostatné zpracovávání úkolů dle zadání učitelů, což odpovídá přibližně 3 hodinám online vyučování denně. V některých případech nebyly online hodiny 45 minut jako při běžném vyučování, ale docházelo ke zkracování na třeba 30 minut nebo 20 minut a zbytek byl určen na úkoly.

Některé školy překlopily rozvrh hodin do online prostředí, ale nebyl veškerý čas věnován přímé online výuce. Například 15 minut byla společná videokonference a pak v daném čase žáci sami pracovali, příp. se mohli zeptat učitele, který byl připojen pro případ dotazů. Školy s tímto přístupem pak vedly žáky a učitele k tomu, že více času trávili u počítače oproti školám, kde byly videokonference jen kolem 3 hodin denně a zbytek byla samostatná práce. Naopak výhodou tohoto přístupu je větší podobnost se školním vyučováním a tlak na splnění povinností i u žáků, kteří nejsou sami od sebe tak zodpovědní a samostatní.

Poměrně dost škol kladlo **důraz výuku cizích jazyků**, kterou řešili plným překlopením do online vyučování.

Objevilo se také několik trochu odlišných přístupů. Jedna škola uvedla, že první dva ročníky neměly online formu vyučování. Důvodem bylo, že rodiče stejně museli být s dětmi doma a museli by jim pomáhat s připojením na online vyučování. Jedna škola některé naukové předměty nevyučovala online, nýbrž pouze zadáváním práce. V jednom případě denně nebyla pro žáky zajištěna online výuka, ale žáci s připojovali na online vyučování přibližně třikrát týdně na jednu až dvě hodiny. Jedna škola provozovala online vyučování pouze pro žáky 8. a 9. ročníku, ostatní ročníky byly zapojeny do distanční výuky jiným způsobem.

Zejména **speciální školy** se snažily věnovat se žákům **individuálně**. Tyto školy byly také **zavřeny nejkratší dobu**, a i vzhledem k menšímu počtu žáků ve třídě mohli učitelé s žáky komunikovat individuálně například pomocí aplikace WhatsApp. Využívaly také dělení tříd na menší skupinky dle specifických vzdělávacích potřeb žáků.

Jakou používáte platformu pro výuku (např. MS Teams, Google Classroom a Google Meet, jiné)? Měli jste (máte) nějaké problémy s bezpečností připojení?

Více než 50 % škol používalo ve školním roce 2020/2021 k výuce na dálku **MS Teams**. Druhým nejčastěji používaným nástrojem je **Google** (Google Classroom a Google Meet), který používala ¼ škol. V některých případech používání MS Teams či Google došlo ke kombinaci s dalšími nástroji na zatraktivnění výuky na dálku, což se uplatňovalo často při výuce cizích jazyků, nebo v kombinaci s Edupage či jiným online nástrojem pro testy.

Mezi další nástroje ojediněle používané školami ke komunikaci na dálku ve školním roce 2020/2021 patřily: WhatsApp, Facebook messenger, Jitsy Meet, Skype, Discord a Zoom.

Oproti začátku výuky na dálku na jaře 2020 došlo ve školním roce 2020/2021 ke **sjednocení nástrojů používaných v rámci jedné školy**, tedy k systematickosti a jednotnosti prostředí, pokynů a postupů. Rovněž je zřejmé, že většina škol postupně přešly na jedno ze dvou nejvíce ve školství používaných prostředí (MS Teams a Google). Na začátku výuky na dálku v roce 2020 nikdo nevěděl, jak dlouho bude tento režim výuky fungovat, školy nebyly připraveny na jiný než běžný způsob výuky, v podstatě se improvizovalo a každý používal to, co zrovna znal a bylo pro něj dostupné.

Problémy se zabezpečením, např. vstup cizí osoby do videokonference, řešilo minimum škol. Některé školy ve snaze preventivně zabránit natáčení a zveřejňování různých videí z výuky žáky mělo jako standard vypnuté kamery při videokonferencích. Vypnuté kamery znamenají také pro žáky určitou ochranu soukromí, protože ne každý má doma podmínky, které chce ukazovat na kameru jako pozadí za sebou. Na druhou stranu tento způsob výuky připomíná rozhlasovou hru a učitel vůbec netuší, jestli žáci jsou nějak vyučování přítomni. Ředitelé jiných škol naopak argumentovali na podporu či

příkaz zapnutých kamer skutečností, že ve škole v běžném prezenčním vyučování je žák také vidět. Otázka zapnutých či vypnutých kamer tedy není jednoznačná a školy k tomu přistupovaly různě.

Pro doplnění kontextu uvádíme zkušenost realizačního týmu projektu MAP a lektorů z několika vzdělávacích aktivit projektu (jednorázové vzdělávací aktivity v rámci podpory znalostních kapacit, implementace MAP). Někteří učitelé na webinářích měli celou dobu vypnuté kamery a nereagovali na dotazy lektorky. Sami jako účastníci se tedy chovali stejně jako žáci, kdy učitelé pochybují, zda žáci jsou vůbec na online vyučování přítomni.

Kolik žáků se nyní vůbec nebo málo zapojuje do výuky? Jak to řešíte? Hrozí ještě větší rozevírání nůžek mezi různými sociálními skupinami?

Téměř 60 % škol sdělilo, že **do distanční výuky se zapojují všichni žáci**. V některých školách se dokonce úplně všichni žáci účastní online vyučování. Pokud nejsou žáci připojeni na online vyučování, probíhá vzdělávání jinou formou (individuální komunikace s učiteli, vyzvedávání či rozvoz tištěných materiálů). Někteří ředitelé škol si ale pokládají otázku, nakolik doopravdy pracovali i ti žáci, kteří byli připojeni na online vyučování.

Přes 30 % škol **eviduje pouze jednotky žáků, kteří se nezapojují do distanční výuky**. Školy tuto situaci řeší komunikací s rodiči (vč. doporučených dopisů o povinnosti distanční výuky), v některých případech také prostřednictvím OSPOD. Na dvou školách se podíl žáků, kteří se nezapojili, pohyboval mezi 5 % až 10 % z celkového počtu žáků. Na jedné škole to bylo dokonce 20 % žáků.

Školy půjčovaly do rodin techniku, zajistili sim karty s daty pro připojení. V některých lokalitách spolupracovaly s poskytovateli sociálních služeb ohledně distribuce tištěných materiálů do rodin.

Jako dobrý vizionářský počín byl hodnocen projekt Statutárního města Karlovy Vary na zajištění rychlého internetu do škol. Bohužel v Karlovarském kraji stále existují lokality, kde je slabé připojení k internetu či zde dokonce není ani mobilní signál, takže zde nepomůže ani rozdávání datových sim karet sociálně slabým rodinám. Realizační tým projektu MAP na toto upozornil koordinátora projektu vysokorychlostního internetu (BCO).

Větší rozevírání nůžek mezi různými sociálními skupinami vlivem distanční výuky ředitelé spíše nevidí, neboť **rozdíly jsou patrné i v běžné výuce**. Několik ředitelů si myslí, že prohloubení rozdílů hrozí, protože výuka na dálku běží jinou formou, je delší odezva v rámci komunikace mezi žáky a učiteli, žáci mají doma různé zázemí a různé podmínky a rozdíly jsou již v době probíhající distanční výuky patrné.

Co přinesl „vstup učitelů do obýváků domácností přes obrazovky“ do vztahů mezi žáky a učiteli?

Na tuto otázku byly poměrně různorodé odpovědi. Nejvíce ředitelů škol vnímá **vztahy jako vstřícnější a lidštější**, včetně toho, že **si rodiče uvědomili náročnost práce učitelů**. Dále bylo poměrně často zmiňováno, že kvůli výuce na dálku **chybí sociální kontakt a děti chtějí zpět do škol**.

Několik ředitelů neví či nedokáže posoudit vliv výuky na dálku na vztahy mezi učiteli a žáky. Někteří ředitelé si myslí, že nedošlo ke změně ve vztazích. Ředitelé malých škol sdělovali, že dobré vzájemné vztahy byly již dříve právě díky malé škole, takže vlivem výuky na dálku nedošlo ke změně vztahů.

Mezi další odpovědi patří:

- zlepšení vztahů mezi učiteli a rodiči,
- vedení školy upozorňovalo učitele na skutečnost, že rodiče nyní mohou sledovat výuku,
- online výuka přinesla různé stížnosti a problémy kvůli kamerám a zásahům do soukromí, takže vztahy se spíše zhoršily,
- byly patrné rozdíly mezi učiteli v jejich přístupu k ochotě učit se něco nového,
- pozitivní je, že není nutné dojíždění (učitelů či žáků) do budovy školy,
- v rámci zavedení povinnosti účastnit se distanční výuky se vytvořila u žáků disciplína (oproti stavu na jaře 2020),
- žáci během online vyučování dělají něco jiného, například hrají hry, nevěnují se škole,
- kvůli zavření škol upadají návyky.

Jak vnímáte metodickou a technickou pomoc ze strany MŠMT, zřizovatele, NPI, NNO a dalších subjektů?

Také zde byly odpovědi dost různé. Asi 30 % ředitelů škol sdělilo, že **nabídek bylo dost, bylo z čeho vybírat a celkově spolupráce byla pozitivní**. Konkrétně zaznívaly pochvaly na různé materiály s náměty a inspirací od ČŠI a NPI, možnost využít různé webináře od NPI a MAPu, zajištění specializovaného školení k online nástrojům ze strany ČŠI a NPI, pomoc s nastavením online od projektu SYPO a MAS, odpovědi na dotazy z krajského úřadu, rozvoz materiálů ze strany NNO do rodin bez připojení, zajištění materiální pomoci ze strany zřizovatele. Často bylo kladně hodnoceno zajištění finančních prostředků ze strany MŠMT na pořízení IT.

Dva ředitelé uvedli, že žádnou pomoc v podstatě nepotřebují, neboť potřebné informace jsou schopni obstarat si sami. Tři ředitelé na rovinu řekli, že žádná pomoc nebyla.

Přibližně 30 % ředitelů škol **kritizovalo MŠMT**. Například tito ředitelé v praxi nezaznamenali jinou smysluplnou pomoc kromě finančních prostředků od MŠMT na nákup IT. Kritika se týkala zejména skutečnosti, že informace od MŠMT nebyly do škol posílány v předstihu, ředitelé se často dozvídali informace ze sdělovacích prostředků nebo přes sociální sítě. Rovněž MŠMT často měnilo opatření a pravidla za pochodu, bylo málo času připravit se na různé organizační změny a v povinnostech byl chaos. Někteří ředitelé v této souvislosti připouštějí, že hlavním viníkem tohoto chaosu nebylo MŠMT, ale Ministerstvo zdravotnictví a MŠMT už jen reagovalo následně. Nicméně dle některých ředitelů mělo MŠMT dát jasnější pravidla ohledně mantinelů povinnosti distanční výuky a ozřejmit, jak postupovat v konkrétních situacích, které distanční výuka přinášela. Pro některé ředitele byly metodiky MŠMT nepřehledné, bylo příliš mnoho různých dokumentů k pročítání, než ředitel našel pokyn, který se týká konkrétně jeho typu školy. Pohledem některých ředitelů jsou „metodiky MŠMT z jiného světa a v praxi nepoužitelné“.

Další kritické ohlasy se týkaly skutečnosti, že na Karlovarsku si školy musely dojet pro testy na covid distribuované státem do K. Varů na NPI, kdežto v sousedním Plzeňském kraji byly testy rozváženy až do škol.

Některé venkovské školy upozorňovaly na to, že Statutární město Karlovy Vary neplní žádnou roli obce s rozšířenou působností a neposílá informace či nezajišťují pomoc pro školy ve správním obvodu ORP. Tyto školy měly dojem, že nemají tolik informací a nemají je včas na rozdíl od kolegů ředitelů v K. Varech.

Také zazněl názor, že stát by měl zajistit kvalitní internetové připojení po celé ČR, neboť jsou velké rozdíly v kvalitě připojení, což má vliv na online výuku.

A rovněž bylo komentováno, že veškerá pomoc byla postavena na předpokladu, že učitelé jsou motivováni a chtějí změnu a učit se něco nového, ale realita je jiná.

Změní dle Vašeho názoru zkušenosti z doby vzdělávání na dálku české školství? Jak?

Jen pět ředitelů základních škol si myslí, že ke změně v českém školství na základě zkušenosti z doby výuky na dálku nedojde. Zároveň zazněl názor, že se v českém vzdělávacím systému nic nezmění, dokud změnu nebude chtít každý jednotlivý ředitel školy, případně, že změny nejsou koncepční či smysluplné.

Většina ředitelů škol si myslí, že k nějaké změně po zkušenosti s výukou na dálku dojde. Převažuje názor, že se to **promítne do využívání digitálních technologií ve školách a obecně v přístupu k online světu**. Dalším častým názorem je, že **distanční výuka** by měla být i v budoucnu využita **pro žáky, kteří jsou dlouhodobě nemocní či pobývají dlouhodobě v zahraničí**. Také častým názorem je, že dojde (nebo by mělo dojít) **ke změnám v obsahu učiva, ve způsobu práce s informacemi a měl by být kladen větší důraz na rozvoj kompetencí**.

Další změny, které přinesla nebo přinese doba vzdělávání na dálku jsou dle názorů ředitelů škol:

- Přednášky na VŠ a některé typy celoživotního vzdělávání by mohly být přesměrovány do online prostředí.
- Výuka na dálku naučila samostatnosti, zodpovědnosti a vztahu ke vzdělávání.
- Na škole budou zachovány některé nyní nastavené komunikační kanály.
- Stát bude muset zajistit kvalitní internetové připojení.
- Díky online výuce se zjistilo, že inkluze není tak dobrá, jak se všeobecně myslelo.
- Mladí lidé se navracejí k zájmu o profesi učitele, protože je zde jistota práce v krizové době.
- Dojde k větší spolupráci mezi učiteli.
- Došlo k pozitivnímu vlivu na kvalitu školního stravování.

V několika případech s ředitelé myslí, že ke změně dojde, ale ta bude či je spíše negativní. Konkrétně:

- Dnešní děti nebudou umět fungovat ve společnosti.
- Problém je, že už nejsou osnovy. Dobrý učitel si uměl poradit i s osnovami, byla zajištěna jednotná kvalitní výuka a nebyly problémy v případě změny školy.
- Problémem je, že po žácích chceme stále méně.
- Problémem distanční výuky je, že si učitelé berou práci domů, pracují i večer z domova a vlastně jsou pořád online na příjmu.
- Využití digitálních technologií ve škole je pozitivní změna, ale tzv. malá revize RVP ZV je problematická, protože ICT vyčleňuje, ICT by naopak měly být integrovány do všech předmětů.
- Nyní je dána povinnost žákům, že se musí účastnit distanční výuky. Měla by být ovšem dána i povinnost školám, aby zajistily online výuku.

Uvažujete o nějakých zásadních změnách v rámci Vaší školy do budoucna či jste ji již udělali v reakci na výuku na dálku (např. úprava ŠVP, změny metod a forem výuky, změna školního řádu, změna systému hodnocení)?

Jen sedm základních škol neprovedlo a neplánuje provedení nějakých změn v reakci na výuku na dálku, jedná se spíše o malotřídní školy.

Nejvíce provedených či plánovaných změn se týká **ŠVP**, a to u 18 škol, ovšem často je to v reakci na tzv. **malou změnu RVP ZV v souvislosti s informatikou**. Některé zejména venkovské školy upozorňují na problém, že neví, kdo bude informatiku dle upraveného RVP ZV učit, protože nemají učitele, kteří by tomuto tématu rozuměli.

Šest základních škol provedlo **změnu školního řádu** tak, že do něj zapracovaly, jak probíhá výuka na dálku. Některé školy uvažují o **využití některých metod a online nástrojů i v budoucnu**, např. kvízy, Google Classroom pro odevzdávání úkolů, online třídní schůzky. Jedna škola chce v budoucnu více využívat slovní hodnocení, ovšem není možné začít používat slovní hodnocení ze dne na den, jak bylo v pokynech MŠMT k pololetnímu hodnocení. Jedna škola uvažuje o zavedení online výuky pro dlouhodobě nemocné žáky. Jedna škola chce více používat formativní hodnocení. A jedna škola změnila klasifikační řád v souvislosti s výukou na dálku.

Zajímavý je názor několika ředitelů v souvislosti se změnami v metodách a formách výuky. K těmto změnám by mělo dojít i bez ohledu na zkušenost s výukou na dálku. Nástroje běžné výuky nestačí ve výuce na dálku a je vlastně otázkou, zda jsou tyto nástroje vhodné i v běžné výuce, když nyní selhávají. Je třeba zmenšit množství znalostí v naukových předmětech, neboť školní předmět má být nástrojem, jak se naučit učit.

3.2 Kapacity škol

Byla porovnávána rejstříková kapacita školy a skutečný počet žáků k 30. 9. 2018 a k 30. 9. 2020. Ředitelé škol byli požádáni o komentář k využití kapacity školy, zda odpovídá rejstříková kapacita teoreticky možnému maximálnímu počtu žáků umístitelných do budovy školy a jaký je dlouhodobý trend v počtu žáků na škole.

Základní školy – kapacity škol

Skutečnost, že základní školy na Karlovarsku jsou velmi rozdílné, ilustruje např. fakt, že **největší rejstříková kapacita školy je 750 žáků a nejmenší je 18 žáků**. Skutečný počet žáků k 30. 9. 2018 je nejvíce 613 žáků a nejméně 8 žáků na základní škole. K 30. 9. 2020 je nejvíce 628 žáků a nejméně 11 žáků na jedné škole. Využití kapacit se pohybuje od téměř 100 % po 13 % ve školním roce 2019/2020 a 18 % ve školením roce 2020/2021. Ve třech případech bylo vysloveně řečeno, že rejstříková kapacita neodpovídá a tolik žáků by se do budovy školy nevešlo. V případě zejména malých škol je ovlivněno naplnění kapacity i poměrně malými výkyvy v počtu žáků. Školy, které vykazují nejmenší využití rejstříkové kapacity, se nacházejí spíše v menších obcích. Existují výjimky, kdy zřizovatel uvažuje o **rozšíření kapacity školy** tak, aby každý ročník malotřídní školy do pátého ročníku byl v samostatné učebně.

Obecně **nedošlo k výrazným výkyvům v naplněnosti škol** mezi jednotlivými koly strukturovaných rozhovorů (školní roky 2019/2020 a 2020/2021). Ředitelé několika škol, kde došlo k nárůstu počtu žáků, vidí příčiny pozitivního vývoje na své škole ve zlepšení pověsti školy (často po změně vedení

školy) a v systematické práci s rodiči. K výraznějšímu nárůstu naplněnosti kapacity (navýšení o více než pět procentních bodů v porovnání dvou zkoumaných školních let) došlo u 10 škol. Naopak k výraznějšímu snížení počtu žáků (snížení o více než pět procentních bodů v porovnání dvou zkoumaných školních let) došlo u 6 škol. V některých lokalitách Karlovarska dochází dlouhodobě ke **snížování počtu žáků** v základních školách, jedná se o **demografický trend vylidňování venkovských vnitřních periferií**.

Využití kapacit základních škol	Počet respondentů uvádějících odpověď ve školním roce 2018/2019	Počet respondentů uvádějících odpověď ve školním roce 2020/2021
Využití kapacity je 100 % až 80 % rejstříkové kapacity	10	11
Využití kapacity je mezi 79 % až 50 % rejstříkové kapacity	13	14
Využití kapacity je pod 50 % rejstříkové kapacity	9	8
Nezjištěno či proměnlivé díky charakteru školy	2	1

Mateřské školy – kapacity škol

U mateřských škol je **největší rejstříková kapacita 860 dětí a nejmenší 20 dětí**. Největší kapacity jsou v mateřských školách zřizovaných Statutárním městem Karlovy Vary, kdy se jedná o dvě školy RED IZO, které mají ale více pracovišť pro poskytování vzdělávání. Pět škol vysloveně uvedlo, že rejstříková kapacita neodpovídá a je potřeba uvažovat nižší kapacitu. Využití kapacit u MŠ se na Karlovarsku pohybuje od 100 % (5 MŠ) po 53 %. V případě MŠ nejsou takové extrémně nevyužité rejstříkové kapacity jako u ZŠ. U MŠ je situace jiná než u ZŠ také ohledně míry využití kapacit, kdy naplněné kapacity MŠ vykazují zejména malé venkovské malotřídní MŠ. Roli v naplněnosti kapacit MŠ nově hraje reforma financování regionálního školství. Některé MŠ, které v minulých letech fungovaly na tzv. výjimku v maximálním počtu dětí, již tuto výjimku nepotřebují, protože provoz MŠ jsou schopny financovat i při běžném počtu 24 dětí ve třídě a není nutné kvůli financování fungovat na výjimku.

V některých obcích je zvažováno **navýšení kapacity MŠ** nebo **vybudování nové MŠ v obci, kde nyní MŠ není**. Důvodem je zájem rodičů o umístování dětí do MŠ, a to zejména přímo v obci, aby rodiče nemuseli děti vozit do jiných obcí. Příkladem uvádíme plán vybudování nové MŠ včetně zřízení nového RED IZO v Kolové (je zde nyní jen ZŠ do 5. ročníku).

Využití kapacit mateřských škol	Počet respondentů uvádějících školním 2018/2019	Počet respondentů uvádějících školním 2020/2021
Využití kapacity je 100 %	5	5
Využití kapacity je mezi 99 % a 80 % rejstříkové kapacity	15	13
Využití kapacity je mezi 79 % a 50 % rejstříkové kapacity	6	9
Nezjištěno či proměnlivé díky charakteru školy	3	2

Základní umělecké školy – kapacity škol

Kapacity ZUŠ se liší dle umístění školy. ZUŠ v K. Varech mají největší rejstříkové kapacity (1430 žáků a 1380 žáků). Nejmenší rejstříková kapacita ZUŠ je v Bečově nad Teplou (90 žáků), z mimo karlovarských škol je největší rejstříková kapacita ZUŠ v Nejdku (220 žáků).

Byla porovnávána rejstříková kapacita školy se skutečným počtem žáků k 30. 9. 2018 a k 30. 9. 2020. Základní umělecké školy na Karlovarsku mají **naplněné či téměř naplněné kapacity**. Ve dvou ZUŠ došlo mezi termíny zjišťování k navýšení rejstříkové kapacity, jedná se o Teplou a Novou Roli. Dlouhodobě jsou kapacity ZUŠ téměř či úplně naplněny, a ačkoliv by byl **zájem** ze strany dalších žáků a jejich zákonných zástupců o umělecké vzdělávání, naráží možnost rozšiřování kapacit ZUŠ na Karlovarsku na nutnost souladu s Dlouhodobý záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, který další **navyšování rejstříkových kapacit ZUŠ v Karlovarském kraji nedovoluje**.

Bohužel počtu žáků zapsaných ke vzdělávání v ZUŠ byly ve školním roce 2020/2021 **negativně ovlivněny opatřeními proti covid**. Někteří žáci se ze ZUŠ odhlásili a hlavní negativní dopad to mělo zejména na kolektivní činnosti (orchestry, taneční soubory), které bude nutno budovat v některých případech znovu.

3.3 Strategické plány rozvoje škol

V minulém dotazování ve školním roce 2018/2019 bylo zjištěno, že v nějaké formě má strategický plán rozvoje školy zpracováno 60 % škol (ZŠ, MŠ). Ve školním roce 2020/2021 došlo k mírnému nárůstu a nějakou formu zpracování strategického plánu rozvoje školy uvádí 66 % ředitelů ZŠ a MŠ.

Z hlediska rozložení v území nejsou velké odlišnosti. Tedy **cca 66 % škol má zpracovaný v nějaké formě strategický dokument** bez ohledu na to, zda se jedná o školy v Karlových Varech nebo mimo toto město. Rovněž z hlediska typu školy nejsou velké rozdíly, strategické dokumenty mají zpracovány i některé malotřídní sloučené ZŠ a MŠ či malé samostatné MŠ, a naopak tento dokument chybí v některých větších základních školách.

Důvody absence strategického rozvojového dokumentu zůstávají podobné jako při minulém dotazování před dvěma lety:

- Vedení školy by chtělo mít zpracovaný strategický dokument, ale je na to málo času a nechtějí mít jen formální dokument. Nové vedení školy zatím nemělo dostatek času na zpracování tohoto dokumentu.
- Není potřeba mít tento dokument zpracovaný, potřeby jsou např. průběžně řešeny přímo se zřizovatelem školy.

3.4 Bezbariérovost školních budov

Stav bezbariérovosti školních budov zůstává oproti stavu před dvěma lety v podstatě stejný. **Většina škol je bezbariérová částečně**, například jen přízemí, jen některé budovy nebo je zajištěn bezbariérový přístup pouze do učeben, které byly rekonstruovány z projektů IROP. Několik škol je plně bezbariérových, většinou právě **díky realizaci projektu z IROP**. Ředitelé některých škol uváděli, že bezbariérovost je zajištěna tak, aby byla splněna podmínka v projektu IROP, ale nejedná se o opravdu vyhovující stav tak, aby se na škole mohl bez problémů vzdělávat handicapovaný žák, například přesun tohoto žáka mezi poschodími školy do různých učeben by byl časově velmi náročný. Takže ředitelé těchto škol se spíše kloní k označení, že jejich škola je „částečně bezbariérová“.

Řádově 15 škol lze označit spíše za školy, kde **není vůbec zajištěna bezbariérovost**. Obvykle je důvodem **stáří a nevhodné technické řešení budovy**. Dalším faktorem, který má vliv na částečně nebo vůbec zajištěnou bezbariérovost, je skutečnost, že škola **dosud nepotřebovala** řešit v praxi **vzdělávání takto handicapovaného žáka či dítěte**. V několika případech je plánováno vybudování bezbariérovosti v dalších letech v souvislosti s rekonstrukcí budovy, příp. výstavbou nové budovy.

3.5 Žáci-cizinci a děti-cizinci na školách

Problematiku vzdělávání dětí a žáků cizinců jsme podrobně s řediteli škol probírali v rámci minulého dotazování ve školním roce 2018/2019. Nyní jsme se ptali na novinky ohledně vzdělávání cizinců a na dopad výuky na dálku na tuto skupinu žáků.

Ohledně podílu dětí či žáků cizinců na školách na Karlovarsku k nedošlo k výrazným změnám. Kolem 10 % až 30 % žáků cizinců má 6 škol na Karlovarsku. **Většina (60 %) škol má aspoň nějakou zkušenost se vzděláváním dětí či žáků cizinců.** Některé menší školy měly třeba jednoho cizince a nyní nemají žádného takového žáka nebo naopak. Ředitelé často hovořili o Vietnamcích, zde je rozdíl, zda mluví doma česky nebo jsou z uzavřené komunity a češtinu doma (či u českých chův) nepoužívají. Objevuje se nová kategorie žáků-cizinců, jsou to Češi, kteří se narodili a dlouhodobě žili v cizině a do ČR přišli v průběhu povinné školní docházky.

Výuka na dálku může mít dopady na tyto žáky, neboť při online vyučování nemají pomoc od asistenta pedagoga. Vliv má také to, že žáci-cizinci často pobývali v době zavření škol v zemi původu.

Ředitelé některých škol by uvítali **jednotnou metodiku** pro práci s žáky-cizinci a další **podpůrné materiály a metodiky**. Rovněž opakovaně zaznívá, že v ČR **není koncepčně nastaven systém** vzdělávání žáků-cizinců, mimo jiné jsou neustále měněny podmínky čerpání finanční podpory na vzdělávání těchto žáků. Školy se zkušenostmi s žáky/děti cizinci **chválí spolupráci s krajem, NPI a poradenskými zařízeními.**

3.6 Střední článek podpory regionálního školství

V rámci strukturovaných rozhovorů s řediteli škol jsme se zajímali také o dva návrhy Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+⁴, konkrétně střední článek podpory regionálního školství a náborový příspěvek pro příchod nových pedagogů do Karlovarského kraje.

Dle Strategie 2030+ se zaměří střední článek na pomoc školám v těchto oblastech:

- *Poskytovat základní právní podporu a poradenství ve školství a v oblasti administrativních činností;*
- *Podporovat pozitivní inovace ve školách, pomáhat s jejich vyhodnocováním a dalším rozšiřováním ve spolupráci s NPI;*
- *Poskytovat podporu školám v oblasti rozvoje využívání jejich ICT nástrojů ve spolupráci s NPI;*
- *Podporovat spolupráci mezi školami a dalšími aktéry, jejich vzájemnou komunikaci a sdílení účinné praxe;*
- *Přenášet MŠMT aktuální informace ze škol a zpět;*
- *Monitorovat dopady rozvojových a podpůrných aktivit ve školách na zvyšování kvality učení žáků, klíčové vzdělávací výsledky a zvyšování rovných šancí ve vzdělávání ve spolupráci s ČŠI.*

V rámci Strategie 2030+ je od začátku roku 2021 střední článek pilotně ověřován ve dvou okresech (Semily a Svitavy). Zároveň paralelně probíhá příprava návrhu modelu středního článku ze strany „Partnerství pro vzdělávání 2030+“ (<https://skav.cz/partnerstvi-pro-vzdelavani-2030/>).

V projektu MAP jsme zjišťovali názory ředitelů zapojených škol na návrh středního článku tak, jak je popsán ve Strategii 2030+. Ptali jsme se všech ředitelů, včetně ředitelů ZUŠ a ředitelů soukromých

⁴ Dále zkráceně jen „Strategie 2030+“.

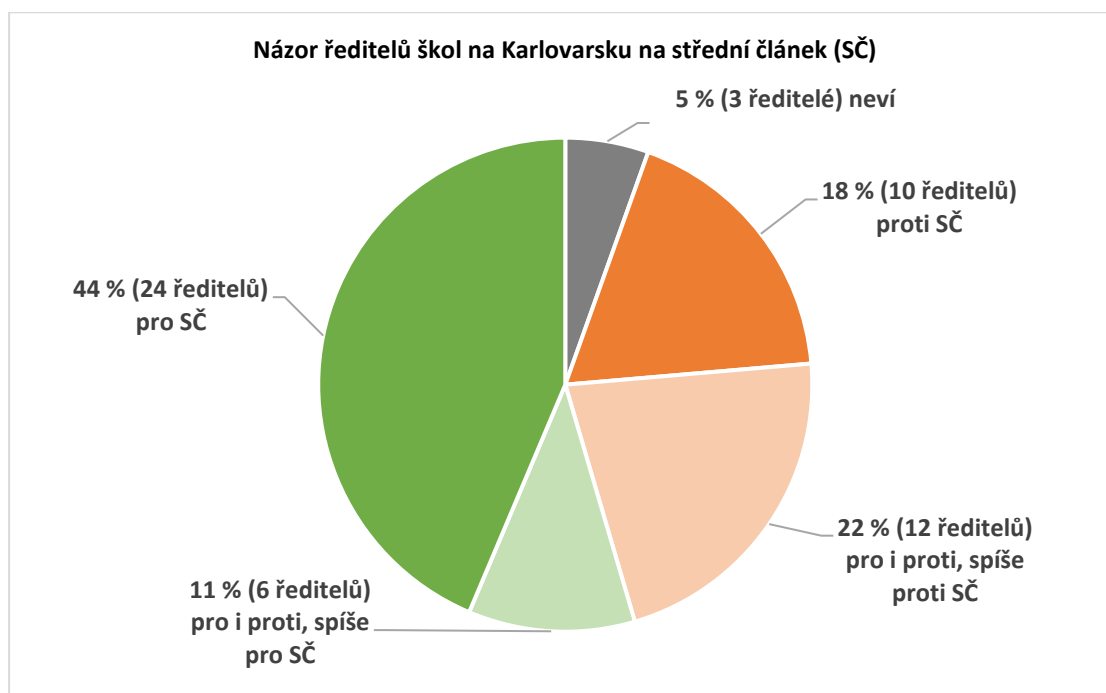
škol. Pokud ředitel školy v době dotazování neznal návrh středního článku, byl tento návrh tazatelem řediteli představen tak, jak je popsán ve Strategii 2030+.

Ze seskupení zachycených názorů ředitelů škol na střední článek je **patrná nejednoznačná přijatelnost a problematičnost návrhu**. Vypadá to, že v implementaci tohoto opatření Strategie 2030+ bude velmi záležet na **praktickém provedení a nastavení fungování středního článku**, tedy zda střední článek bude řediteli v praxi pozitivně přijat a bude mít kladný vliv na zvyšování kvality vzdělávání a snižování nerovností v českém vzdělávacím systému.

Z dotazovaných 55 ředitelů ZŠ, MŠ a ZUŠ na Karlovarsku je 10 vyslovilo proti zřizování středního článku, 24 pro, 3 neví a nedokáží se vyjádřit. 18 ředitelů je částečně pro a částečně proti.

Při podrobnější analýze těchto 18 odpovědí můžeme u 6 ředitelů říct, že jsou spíše pro, ale mají určité výhrady k návrhu či upozorňují na určité hrozby a nejasnosti spojené s návrhem. Ovšem odpovědi 12 z těchto 18 ředitelů škola naznačují, že jsou spíše proti střednímu článku, protože se obávají zhoršení stávajícího stavu či střední článek oni osobně vlastně nepotřebují.

Celkově můžeme tedy konstatovat, že **55 % ředitelů škol je spíše pro** zřízení středního článku. Nicméně tento souhlas je vázán na dodržení dalších podmínek. **40 % ředitelů škol je spíše proti střednímu článku**.

Podrobnější analýzou odpovědí 10 ředitelů (18 %), kteří jsou proti střednímu článku, zjišťujeme tyto argumenty. Střední článek není potřeba, protože:

- Stačí informace z krajské úřadu.
- Ředitel školy si dokáže vše zařídit sám nebo si na danou činnost či zjištění informace někoho najme.
- Střední článek sebou přinese další administrativu, která zatíží ředitele škol.
- Není potřeba budovat něco nového, ale spíše posílit role v rámci stávající struktury, např. posílit roli krajského úřadu.

- Střední článek vlivem své činnosti a svých požadavků zabere ředitelům školy další čas.
- Střední článek nebude pomáhat všem typům škol, na některé typy škol se zase zapomene.
- Nic takového nebylo dosud potřeba.

Z hlediska typu školy či lokalizace školy nebyly identifikovány společné znaky pro školy, jejichž ředitelé jsou jednoznačně proti střednímu článku. Jsou to školy malé i velké, lokalizované v Karlových Varech i mimo toto město, různého typu (MŠ, ZŠ, ZUŠ) a s různými zřizovateli.

12 ředitelů škol (22 %) našlo argumenty pro i proti střednímu článku, ale z jejich odpovědi je spíše patrná skepse vůči střednímu článku. Nejčastěji se objevují tyto názory, že střední článek spíše není potřeba, protože:

- Ředitelé se obávají, aby jim nepřibyla další administrativa a kontroly v souvislosti s činností středního článku.
- Přímo dotazovaný ředitel sám nepotřebuje střední článek, protože si dokáže sám poradit, ale připouští, že pro jiné školy (a to spíše menší) by mohl být střední článek přínosem.
- Střední článek by mohl pomoci jedině za podmínky, že v něm budou pracovat dostatečně erudovaní zaměstnanci, kteří budou v terénu v přímém kontaktu se školami a činnost středního článku se bude zaměřovat na jednotné nastavení systému a sdílení mezi řediteli škol. Nesmí se jednat o činnost tzv. „od stolu“.

6 ředitelů škol (11 %) je spíše pro střední článek, ale mají k tomu nějaké „ale“:

- Činnost středního článku musí být zacílena na míru dle jednotlivých typů škol, musí zde pracovat odborníci na problematiku ZŠ, MŠ a ZUŠ. Nesmí to být obecně nastaveno.
- Je vítáno, pokud střední článek zbaví ředitele škol administrativy, ale hlavně nesmí přidělat ředitelům další administrativu.
- Přínos středního článku se odvíjí od schopností a vlastností konkrétních lidí, kteří budou zaměstnanci středního článku.
- I když střední článek bude zaveden a bude pomáhat, tak odpovědnost je stále jen na řediteli školy. Školy mají právní subjektivitu, klíčová bude i nadále zodpovědnost ředitele školy jako statutárního zástupce organizace. Pomoc od středního článku je hezká myšlenka, ale kde bude mít ředitel školy jistotu, že střední článek udělá svou činnost správně? Kde je jistota, že nepřijde nějaký kontrolní orgán a neřekne, že vzor či postup od středního článku byl chybný?⁵

Pro střední článek (či pro při dodržení slibované formy pomoci) je 24 ředitelů škol (44 %). Podobně jako u ředitelů, kteří jsou proti střednímu článku, ani zde nebyly nalezeny nějaké společné znaky škol. Nejčastější důvody, proč tito ředitelé vítají střední článek, jsou:

- Ředitel školy v dobrém vzpomíná na školské úřady.
- Ředitel školy vítá plánovanou pomoc středního článku v oblasti mezd, ekonomiky, administrativy, výběrových řízení.

⁵ Tato odpověď zdůrazňuje roli ředitele školy jako statutárního zástupce organizace s IČ je jediná odpověď, kde byly nalezeny nějaké společné znaky u škol, jejichž ředitelé mají stejný názor. A to, že všichni ředitelé, kteří toto odpověděli, vedou školu v Karlových Varech zřizovanou Statutárním městem Karlovy Vary. Nicméně mezi ostatními řediteli škol zřizovaných Statutárním městem Karlovy Vary lze nalézt celé spektrum různých odpovědí na problematiku středního článku. Tedy od nadšeného přivítání středního článku a vzpomínání na školské úřady až po odmítnutí středního článku jako zbytečného, neboť ředitel školy si dokáže vše zajistit sám. Bylo zjištěno při analýze odpovědí, že rovněž není souvislost mezi délkou působení dané osoby na pozici ředitele školy zřizované Statutárním městem Karlovy Vary a názorem na střední článek.

- Střední článek by mohl pomoci s metodikami k zákonům a vyhláškám (které mají při změnách další návaznosti a dopady), s administrací projektů, s projektovým řízením a vyhledáváním dotačních možností.
- Střední článek by měl soustředit a ujednotit informace, např. ke GDPR. Obecně vnést systematičnost a jednotnost do řízení regionálního školství.
- Střední článek by mohl převzít správu budov a různé činnosti spojené se stavebními projekty, opravami a revizemi.
- Střední článek by mohl pomoci s předáváním informací, např. společné porady ředitelů škol by mohly být častěji, mohlo by dojít k narovnání v přístupu k informacím, kdy dle názoru některých ředitelů mají školy ve městech či školy v jiných krajích ČR větší podporu od zřizovatele či krajského úřadu. Proč se obec s rozšířenou působností takto nevěnuje i ostatním školám na území svého správního obvodu?
- Střední článek by mohl metodicky pomoci začínajícím ředitelům škol.
- Střední článek by mohl vytvořit a koordinovat činnost metodických kabinetů, které by se opravdu věnovaly didaktice a metodice, jako tomu bylo dříve.
- Střední článek by neměl zapomenout na všechny typy škol, např. nezapomenout na ZUŠ, které často tzv. „vypadávají“ ze systému.

Obecně lze shrnout, že střední článek je **vítán jen těsnou většinou ředitelů škol** na Karlovarsku. Často se objevují různé obavy spojené s návrhem středního článku, z nichž nejčastější je, **aby střední článek naopak ředitelům škol nepřitížil další administrativou**. Důležité je, aby ředitel školy měl jistotu, že vzor dokumentu či postupu, který převezme od středního článku, nebude vyhodnocen jako chybný nějakým kontrolním orgánem, tzv. nenarazí např. u zřizovatele, ČŠI, při kontrole veřejné zakázky, finančního úřadu, České správy sociálního zabezpečení, hygienické stanice, krajského úřadu atd. Střední článek by měl zajistit, aby rady, vzory a postupy byly zpracovány a předávány opravdovými odborníky. Pracovníci středního článku by měli být se školami v úzkém kontaktu, měli by být tzv. v terénu a nepracovat jen od stolu. V případě potřeby by měli být schopni rychle zprostředkovat odbornou radu, tedy schopnost pružné reakce. Je důležité, aby střední článek nezapomněl na žádný typ školy a podpora byla zacílena specificky pro MŠ, ZŠ a ZUŠ.

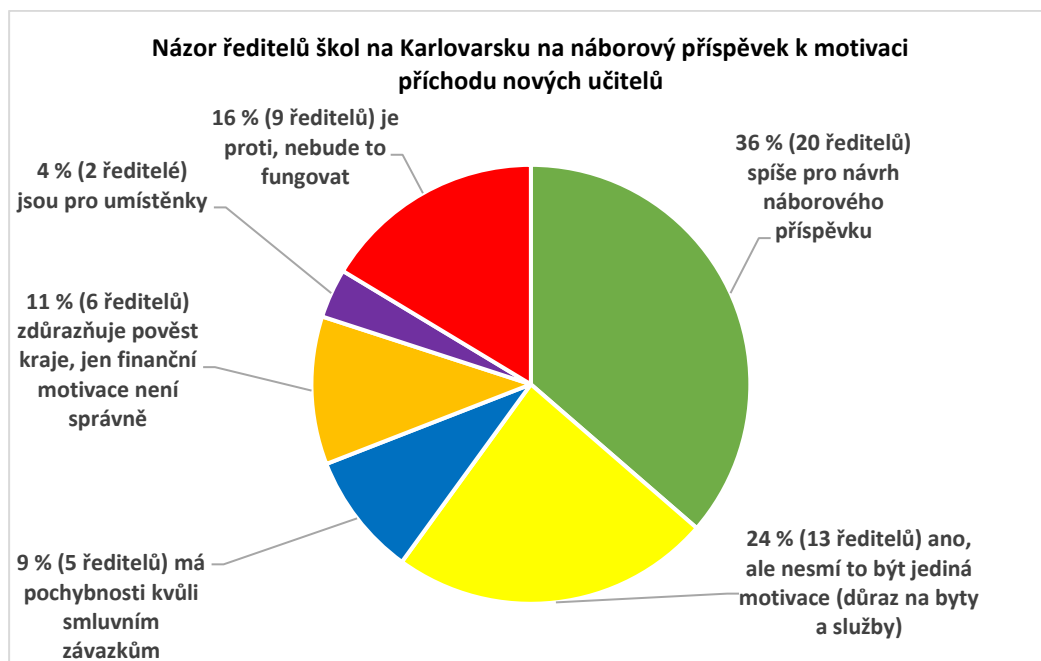
3.7 Náborový příspěvek pro příchod nových pedagogů do Karlovarského kraje

Náborový příspěvek pro příchod nových pedagogů do Karlovarského kraje je dalším z návrhů Strategie 2030+, na který jsme zjišťovali názory ředitelů škol. Strategie 2030+ popisuje návrh náborového příspěvku takto: *Je určen pro absolventy do 5 let od ukončení vysoké školy. Podpora je plánována na tři roky pro 100 učitelů, tedy pro jednoho 100 tis. Kč. Formou podpory je dotační program MŠMT se spoluúčastí Karlovarského kraje.*

Z analýzy odpovědí vyplynulo, že u 20 ředitelů škol (36 %) **převažuje souhlas s návrhem náborového příspěvku**, považují jej za dobrou cestu k motivaci pro příchod nových učitelů do Karlovarského kraje. Často doplňovali další připomínky a komentáře:

- Kolik navíc přispějí obce a kraj?
- Je potřeba tuto nabídku státu dobře medializovat.
- Je nutné, aby MŠMT udrželo úroveň financování regionálního školství.
- Je potřeba zvýšit prestiž učitelského povolání, např. formou reportáží ve zpravodajství.
- Náborový příspěvek ano, ale aby nebyl jen pro ZŠ, hodil by se i pro další typy škol, např. ZUŠ.
- Ano, ale vysokoškolský diplom není sám o sobě zárukou kvality učitele.
- Ano, ale otázkou je, jestli podpořený učitel zůstane pracovat ve škole.

- Je to podpora spíše pro návrat místních po vystudování VŠ zpět do kraje. Je otázkou, jak motivovat ty, kteří nejsou z Karlovarského kraje.
- Podpora by se měla týkat i příchodu učitelů z jiného kraje do Karlovarského.

U 13 odpovědí (24 %) zaznívalo, že náborový příspěvek má částečně smysl, ale nesmí to být jediná motivace. Zejména je zdůrazňováno, že **chybí dostupné byty pro mladé** a problematická je rovněž dostupnost dalších služeb.

5 ředitelů škol (9 %) má pochybnosti ohledně návrhu náborového příspěvku, které pramení zejména z nutnosti smluvního závazku a ošetření vrácení poměrné částky peněz při nedodržení počtu odpracovaných let. Rovněž pochybují, zda učitel zůstane na škole pracovat i po skončení lhůty vázané na podporu.

Pro 6 ředitelů škol (11 %) není finanční motivace tou správnou cestou, motivovat se má jiným dlouhodobějším způsobem. Zdůrazňují negativní pověst Karlovarského kraje, špatnou dopravní dostupnost a ptají se, co mladým nabídnou obce a kraj a jaké možnosti mají mladí v Karlovarském kraji.

Dle názoru 9 ředitelů (16 %) nebude náborový příspěvek fungovat či jsou proti němu. Hlavní důvody:

- Částka je malá, nebude mít motivační charakter.
- Problém je v zanedbanosti a pověsti Karlovarského kraje, to nemůže změnit náborový příspěvek.
- Návrh je nefér vůči stávajícím pedagogům.
- Je to další rozevírání nůžek mezi veřejnými a soukromými školami. Soukromé školy vznikají z potřeby změny. Soukromé školy si nemohou dovolit platit pedagogům tak vysoké mzdy, jako mají nyní ve veřejných školách.
- Stát by měl dát raději peníze na odměny a na úhradu dalších nákladů, které školám vznikají, např. správa a údržba budov, platby za pověřence GDPR.
- Problém je, že absolventi škol nejdou učit, nemají motivaci k učitelské profesi, je to nevděčné povolání.
- Karlovarský kraj nemá co nabídnout mladým lidem.
- Karlovarský kraj je jediným krajem bez pedagogické fakulty.

V rámci projektu MAP Karlovarsko II byly rovněž zkoumány formou dotazníku názory ředitelů škol v celém Karlovarském kraji na různé možnosti motivace příchodu nových pedagogů do Karlovarského kraje. V tomto dotazování byl jako nejpřínosnější hodnocen návrh na zajištění nájemních startovacích bytů. Obě formy zjišťování (strukturované rozhovory, dotazník) byly konstruovány trochu odlišně. U strukturovaných rozhovorů byl zjišťován zejména názor ředitelů na náborový příspěvek tak, jak je popsán ve Strategii 2030+. V dotazníku hodnotili respondenti možný přínos různých návrhů k motivaci nových učitelů. S přihlédnutím k těmto odlišnostem v konstrukci zjišťovacích metod lze konstatovat, že výsledky těchto dvou dotazování spolu korespondují. **Finanční náborový příspěvek není špatnou cestou, ale určitě funkční a přínosná by byla jeho kombinace se zajištěním startovacích bytů pro mladé a obecně s řešením bytové problematiky a dostupnosti dalších služeb pro mladé rodiny.**

Dokument s výsledky dotazníku k motivaci příchodu nových pedagogů do Karlovarského kraje je zveřejněn na webu projektu:

http://mas-sokolovsko.eu/wp-content/uploads/2021/06/MAP-KV-II_dotaznik-naborovy-prispevek-Strategie-2030.pdf

4 Další využití zjištěných údajů

Dokument bude zaslán ředitelům všech základních, mateřských a základních uměleckých škol zapojených do projektu MAP Karlovarsko II. Dokument bude také zveřejněn na webových stránkách projektu a zveřejnění dokumentu bude komunikováno také prostřednictvím facebookového profilu projektu MAP Karlovarsko II.

Údaje a komentáře v dokumentu jsou v dokumentu anonymizovány, ale ředitelé znají situaci na své škole, tedy mohou si porovnat situaci na své škole s údaji uváděnými v dokumentu. Mohou také nalézt inspiraci pro svou další práci a rozvoj školy.

S výstupy ze strukturovaných rozhovorů budou dále pracovat členové pracovních skupin projektu MAP Karlovarsko II. Dojde ke komentování zjištěných skutečností ze strany Řídícího výboru a členů pracovních skupin dle jejich odborného zaměření. Na základě toho budou navržena vhodná opatření v rámci aktivit projektu MAP Karlovarsko II a návazného projektu MAP Karlovarsko III. V projektu probíhá průběžná komunikace s řediteli škol, učiteli a dalšími aktéry ve vzdělávání na Karlovarsku. Díky této komunikaci můžeme představovat příklady dobré praxe, prostředkovat vzájemné kontakty, nasměrovat a pomoci s řešením otázek, které při strukturovaných rozhovorech vyvstaly.